

Agenda Vrijetijd 2006 - 2010

Kust
Cultuur
Water

provincie **HOLLAND**
ZUID

Agenda Vrijetijd 2006 - 2010

Kust Cultuur Water

*Attractie 1:
Welkom in
Zuid-Holland!*

Voorwoord

Met gepaste trots presenteer ik u onze integrale beleidsvisie 'Agenda Vrijetijd 2006 - 2010', waarin onze provinciale inzet voor de komende vijf jaar is vastgelegd. De Agenda is gebaseerd op drie perspectievolle beleidsthema's: Kust, Cultuur en Water. Deze thema's zijn uitgewerkt in agendapunten en projecten met zichtbare effecten. Gericht op het ontwikkelen van nieuwe bezoekmotieven en het benutten van bestaande toeristenstromen. Projecten die de potentie hebben om daadwerkelijk bezoekvolume te genereren en om de identiteit van toeristisch-recreatieve bestemmingen in Zuid-Holland te versterken.

De Agenda Vrijetijd 2006 - 2010 is totstandgekomen op basis van een grondige afweging en uitvoerig overleg met betrokken partijen in het werkveld. Ik wil langs deze weg onze partners nogmaals danken voor hun inbreng.

Met de uitvoering van de Agenda Vrijetijd, die unaniem in Provinciale Staten is vastgesteld, beoogt het college van Gedeputeerde Staten de toeristische bestedingen met 10% te verhogen, alsook een bijdrage te leveren aan de (leef)kwaliteit in onze provincie. Dit wil ik bereiken door resultaatgericht te opereren.

Leidraad in de Agenda Vrijetijd 2006 - 2010 is samenwerking, bundeling van krachten. Omdat de provincie echter slechts één van de spelers in het vrijetijdsveld is, zoek ik nadrukkelijk de samenwerking met de sector. Ik hoop met onze provinciale inzet een vliegwieleffect te realiseren voor verdere ontwikkeling. Ik verwacht daarbij samen met het bedrijfsleven, de maatschappelijke partners en mede-overheden te werken aan een onderscheidend en hoogwaardig aanbod in Zuid-Holland. De Agenda Vrijetijd 2006 - 2010 biedt daarom ruimte voor regionale invulling en innovatie.

Een belangrijk aandachtspunt voor mij is de (verdere) professionalisering van de sector, o.a. om te komen tot verbeterde promotie van Zuid-Holland. Hoe kunnen we gezamenlijk de toeristen en recreanten naar onze provincie halen en houden? Ik ben ervan overtuigd dat als we samen goede plannen maken en krachten bundelen in de uitvoering, kansen beter worden benut. Het geheel is immers meer dan de som der delen.

Het nieuwe provinciale beleid volgt op het Actieplan Toerisme en het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd. Het geeft inhoud aan de wens van het college om te komen tot één beleidskader Vrijetijd, waarin de inzet van de betrokken beleidsvelden zijn geïntegreerd. Dit omdat de activiteiten vanuit recreatie, toerisme en cultuur zich vaak op dezelfde doelgroepen richten; het onderscheid tussen (cultuur)toeristen en recreanten is in de praktijk meestal niet te maken. Het nieuwe beleid richt zich op de bezoeker van buiten de provincie en op de inwoner van Zuid-Holland en zijn directe leefomgeving.

De provincie streeft naar duurzame ontwikkeling en versterking van de vrijetijdssector. Met aandacht voor de meerwaarde die de vrijetijdssector kan bieden voor de leefkwaliteit in Zuid-Holland, zoals het behoud van busdiensten in het landelijk gebied, draagvlak voor het behoud en ontwikkeling van groene gebieden, de aanleg van fiets- en wandelverbindingen en verhoogde aandacht voor de schoonheid en cultuurhistorie van de gebieden.

Ik realiseer me dat het vrijetijdsbeleid zeer ambitieus is. Het streven om de toeristische bestedingen de komende jaren met minimaal 10% te verhogen, vergt dan ook inspanningen van alle betrokken partijen.

Hopelijk inspireert deze Agenda u in gezamenlijkheid de toeristisch-recreatieve mogelijkheden te versterken en te vergroten.

F.D. (Erik) van Heijningen
gedeputeerde Toerisme, Recreatie en Cultuur

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	7
1 De weg naar nieuw vrijetijdsbeleid	11
1.1 Waarom een nieuwe Agenda?	11
1.2 Op weg naar de nieuwe Agenda Vrijetijd	11
1.3 Sleutelwoorden voor succes	12
2 Uitgangspunten van het vrijetijdsbeleid	15
2.1 Doel	15
2.2 Publieksgroepen	17
2.3 Beleidsthema's	17
2.4 Van beleidsthema's naar Agenda	17
2.5 Duurzaamheid	18
3 Agenda Vrijetijd 2006 - 2010	21
3.1 Kust	21
3.2 Cultuur	23
3.3 Water	25
3.4 Algemeen	26
3.5 Ondersteunende activiteiten	27
3.6 Positie en rol van provincie en andere partijen	27
3.7 Beleidseffecten	28
4 Instrumenten	31
4.1 Financiële middelen	31
4.2 Nieuwe subsidieregeling Asv: hoofdstuk 8 Vrijetijd	31
4.3 Personeel	31
4.4 Communicatie	32
4.5 Meten = Weten	32
Overzicht Agenda Vrijetijd 2006 - 2010	34
Bijlage:	
Impressie bestuurlijke werkconferentie 'Kanskaarten voor Zuid-Holland'	42
Colofon	48

Samenvatting

De vrijetijdsector levert een belangrijke bijdrage aan de economie en werkgelegenheid van Zuid-Holland en heeft ook een positieve invloed op de leefomgeving. Reden voor het college van Gedeputeerde Staten om ook de komende jaren als provincie te zorgen voor een impuls in deze sector.

In het Collegewerkprogramma 2003 - 2007 hebben Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland het voornemen vastgelegd om te zorgen voor een verhoging van 10% van de toeristische bestedingen in de collegeperiode en een slagvaardige samenwerking tussen de beleidsvelden die zich op besteding van vrije tijd richten, zoals toerisme, recreatie en cultuur. Deze samenwerking heeft het afgelopen jaar al vorm gekregen in het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd 2004 - 2007 (MUP VT) en zal nu worden voortgezet in een gezamenlijke Agenda Vrijetijd.

De uitgangspunten van het college zijn vertaald in de voorliggende Agenda Vrijetijd. Sleutelwoorden daarbij zijn:

- integraal;
- keuzes maken en prioriteiten stellen;
- draagvlak;
- samenwerken en resultaat.

Raadpleging De Agenda Vrijetijd 2006 - 2010 is in samenspraak met het recreatieve en (cultuur)toeristische netwerk opgesteld. In september en oktober 2004 zijn per streekplangebied – Oost, West, Rijnmond en Zuid – interactieve werkconferenties georganiseerd voor gemeenten, Kamers van Koophandel, (cultuur)toeristisch-recreatieve bedrijven, regio VVV's en branche- en koepelorganisaties.

Op 1 december 2004 gingen bestuurders van het netwerk in gesprek met de gedeputeerde toerisme, recreatie en cultuur over de grootste kansen voor de toeristische ontwikkeling. De resultaten van deze conferentie hebben belangrijke input geleverd voor het nieuw op te stellen provinciale vrijetijdsbeleid.

Doel Het doel van het vrijetijdsbeleid is het bevorderen van het (cultuur)toeristische en recreatieve bezoek naar en binnen de provincie Zuid-Holland om daarmee de toeristische bestedingen in de periode 2006 - 2010 te verhogen met 10%. Dit heeft tevens een gunstig effect op de werkgelegenheid. Bovendien dient het vrijetijdsbeleid een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid van Zuid-Holland door direct of indirect het imago, het woon- en vestigingsklimaat positief te beïnvloeden.

Collegewerkprogramma 2003 - 2007: 3.2.5 Vrijetijdseconomie

Het college neemt de wens van de coalitiepartijen om de toeristische bestedingen de komende vier jaar met tien procent te verhogen als uitgangspunt voor het beleid. Om dit te realiseren zijn naar verwachting extra middelen en menskracht noodzakelijk. Het huidige beleid wordt in 2003 heroverwogen naar aanleiding van de uitkomsten van de (tussen)evaluatie van het Actieplan Toerisme en de evaluatie van onze werkrelatie met het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme (ZHBT). Daarnaast wordt versterking van samenwerking tussen de beleidsvelden, die zich op besteding van vrije tijd richten (toerisme, recreatie en cultuur) beoogd. In 2004 legt het college een meerjarig uitvoeringsprogramma voor waarin thema's projectmatig en gebiedsgericht zijn uitgewerkt.

Publieksgroepen Het beleid is erop gericht om onze partners in staat te stellen de volgende publieksgroepen te bedienen:

- de binnen- en buitenlandse toeristen;
- de zakelijke bezoekers (congresgangers en partners);
- de inwoners van Zuid-Holland: als het gaat om de openluchtrecreatie, recreatieve en culturele uitstapjes, evenementen;
- de dagrecreant van buiten de provincie Zuid-Holland.

Beleidsthema's Wij zetten bewust in op de beleidsthema's Kust, Cultuur en Water, aangezien deze thema's uit onderzoek en consultatie van het netwerk het meest kansrijk blijken te zijn voor de (cultuur)toeristische en recreatieve ontwikkeling van Zuid-Holland. Bij de keuze voor de thema's is tevens gebruikgemaakt van de Vernieuwde Toeristische Agenda (VTA) van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) omdat deze volop kansen biedt voor Zuid-Holland, zoals

het inzetten van de ontwikkeling van de kust, de stedelijk culturele omgeving, evenementen en het zakelijke reisverkeer. Daarnaast is een aantal algemene agenda-punten benoemd ter stimulering van onder meer de professionalisering van de sector en een aantal ondersteunende activiteiten voor de uitvoering van de agenda.

Agenda Vrijetijd 2006 - 2010

Thema	Agendapunten
Kust	Toeristische-recreatieve ontwikkeling kust
	Kustsegmentatie
Cultuur	Ontwikkelen perspectievolle toplocaties
	Verknopen van cultuurhistorische en groene parels
Water	Waterrecreatie
	Ontwikkelen toeristisch-recreatief netwerk in relatie tot vaarwegen
Algemeen	Professionalisering van de sector
	Publiekscommunicatie
	Bereikbaarheid toeristisch-recreatief aanbod met openbaar vervoer
Ondersteunende activiteiten	Onderzoek
	Ruimte bieden voor de ontwikkeling van de vrijetijdssector

Duurzaamheid Vanuit economisch en maatschappelijk belang streven wij naar een duurzame ontwikkeling en versterking van de vrijetijdssector, op een zodanige wijze dat het regionale vrijetijdsinkomen wordt vergroot en de waarden van het fysieke milieu behouden blijven of zelfs worden versterkt.

Positie en rol van provincie en andere partijen De provincie voert niet zelf vrijetijdsprojecten uit in de regio. Wij willen samen met de sector aan de slag. Met (financiële) steun van de provincie kunnen de betrokken partijen, zoals gemeenten, Kamers van Koophandel en brancheorganisaties, gezamenlijk de stap van beleid naar uitvoering zetten. De rol van de provincie verschilt per project en/of proces: deze heeft in belangrijke mate betrekking op een regisserende, initiërende en een voorwaardenscheppende rol. Het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme (ZHBT), culturele instellingen als het Erfgoedhuis Zuid-Holland en de Natuur- en

Recreatieschappen Zuid-Holland spelen een bijzondere rol bij de uitvoering van de Agenda. Het ZHBT neemt als spitsorganisatie de schakel- en makelaarsfunctie op zich tussen de (cultuur)toeristisch-recreatieve sector enerzijds en de overheid anderzijds.

Financiële middelen, nieuwe subsidie-regeling en personeel Voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2006-2010 is voor 2006 en 2007 2,5 miljoen euro per jaar beschikbaar. Het budget bestaat uit drie onderdelen, te weten geld voor het uitvoeren van opdrachten, projectsubsidies en het verstrekken van een boekjaarsubsidie aan het ZHBT. Voor de uitvoering is een projectorganisatie gevormd vanuit de beleidssectoren toerisme, recreatie en cultuur.

Het ZHBT ontvangt voor de uitvoering van de zogenaamde spitstaken: marktvisie-ontwikkeling, netwerkontwikkeling, beleidsadviesing en de strategische productontwikkeling en promotie, in 2006 en 2007 een boekjaarsubsidie van 500.000,00 euro. Voor het vrijetijdsbeleid is een subsidieregeling opgesteld. Deze is opgenomen in de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland, hoofdstuk 8 Vrijetijd.

Metten = Weten Aan de monitoring van het beleid wordt grote waarde gehecht. Eind 2006 vindt een tussentijdse evaluatie van het beleid plaats, zodat het nieuwe college van Gedeputeerde Staten tijdig kan bijsturen en kansen niet worden gemist. Onder het monitoren valt ook het inzichtelijk maken van het effect van het vrijetijdsbeleid, ofwel het bereikte resultaat, zoals de effecten op het aantal bezoekers, de bestedingen, werkgelegenheid en dergelijke.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt uitgelegd waarom er een nieuwe Agenda Vrijetijd is ontwikkeld. Vervolgens komen in hoofdstuk 2 de uitgangspunten van het vrijetijdsbeleid aan de orde. De feitelijke Agenda Vrijetijd: de projecten, de rol van de provincie en andere partners alsmede de te verwachten beleidseffecten staat beschreven in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de beschikbare instrumenten, zoals geld en personeel. Tenslotte treft u het 'Overzicht Agenda Vrijetijd 2006 - 2010' aan op pagina 34.

1 De weg naar nieuw vrijetijdsbeleid

1.1 Waarom een nieuwe Agenda?

Toerisme, cultuur en recreatie – of beter de vrijetijdssector – leveren een belangrijke bijdrage aan de economie en werkgelegenheid van Zuid-Holland en hebben ook een positieve invloed op natuurbehoud, natuurontwikkeling en de leefomgeving. Reden voor het college van Gedeputeerde Staten om ook de komende jaren als provincie te zorgen voor een impuls in deze sector.

In het Collegewerkprogramma 2003-2007 hebben Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland het voornemen vastgelegd om te zorgen voor een verhoging van 10% van de toeristische bestedingen in de collegeperiode en een slagvaardige samenwerking tussen de beleidsvelden die zich op de besteding van vrije tijd richten, zoals toerisme, recreatie en cultuur.

Deze samenwerking heeft het afgelopen jaar al vorm gekregen in het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd 2004-2007 (MUP VT).

Het eindigen van het Actieplan Toerisme en de ambities in het Collegewerkprogramma zijn een goed moment om te komen met een integrale beleidsnotitie voor Vrijetijd.

De uitgangspunten van het college zijn vertaald in de voorliggende Agenda Vrijetijd. Sleutelwoorden daarbij zijn: integraal, keuzes maken en prioriteiten stellen, draagvlak, samenwerken en resultaat.

1.2 Op weg naar de nieuwe Agenda Vrijetijd

Het ontwikkelen van het nieuwe vrijetijdsbeleid voor de komende jaren is niet van de ene op de andere dag totstandgekomen. De weg naar het nieuwe beleid is zorgvuldig afgelegd. Zo is het Actieplan Toerisme 2001-2005 tussentijds geëvalueerd, heeft er bronnenonderzoek plaatsgevonden, maar is ook de mening gevraagd van het recreatieve en (cultuur)toeristische netwerk.

De afgelopen periode zijn de volgende trajecten doorlopen om tot weloverwogen keuzes in de Agenda te komen:

- de tussenevaluatie van het Actieplan Toerisme 2001-2005;
- het bronnenonderzoek naar 'Kanskaarten voor toerisme Zuid-Holland', uitgevoerd door het ZHBT;
- de afspraken en bevindingen vanuit het MUP VT;
- het raadplegen van het recreatieve en (cultuur)toeristische netwerk, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau.

Tussenevaluatie Actieplan Toerisme

2001 - 2005

In de zomer van 2003 is het Actieplan Toerisme tussentijds geëvalueerd. Daaruit bleek onder meer dat het toeristische werkveld positief was over de keuze om het toeristische beleid te concentreren rond de drie speerpunten Kust, Cultuur en Bloemen & bollen, ondanks dat een aantal partijen de onderdelen 'water' en 'landelijk gebied' niet tot onvoldoende terugvond. Na een korte periode van gewenning bleek de ingezette koers zijn vruchten af te werpen, hoewel een aantal projecten – vooral binnen het speerpunt Bloemen & bollen – niet van de grond kwam. Een belangrijke conclusie was dat er een mismatch aanwezig was tussen het in 2000 opgestelde Actieplan Toerisme met de hierin opgenomen doel-

Prinses Margriet opent 56^e Keukenhof op 23 maart 2005

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet der Nederlanden verricht in Lisse de officiële opening van de internationale bloemententoonstelling Keukenhof. In deze 56^e tentoonstelling worden de bezoekers niet alleen onthaald op de vertrouwde bloemenweelde, maar ook op een reeks nieuwe elementen, zoals het Bloemenbos en de Lenteweide. Dit gedeelte van vier hectare laat eigentijdse toepassingen en trends zien en biedt daarmee een andere beleving dan de andere delen van het park. Daarnaast is het vanaf heden mogelijk om naast het bezoek aan de Keukenhof een fiets te huren. Er zijn drie fietsroutes uitgezet met als beginpunt de Keukenhof. Deze fietsroutes geven een prachtig beeld van de bollenstreek in volle bloei.

stellingen en de beschikbare personele en financiële middelen.

Bronnenonderzoek naar 'Kanskaarten voor toerisme Zuid-Holland'

In opdracht van de provincie Zuid-Holland heeft het ZHBT in 2004 een bronnenonderzoek verricht, dat inzicht geeft in de ontwikkelingsmogelijkheden van het toerisme in de provincie Zuid-Holland als economische en maatschappelijke functie. Deze rapportage 'Kanskaarten voor toerisme Zuid-Holland' betreft een kort overzicht van de relevante bestudeerde bronnen en heeft belangrijke input geleverd aan de werkconferenties met het externe netwerk.

Enkele onderzochte bronnen zijn:

- de VTA van het Ministerie van EZ;
- beleidsplannen van andere provincies zoals Utrecht, Zeeland en Noord-Holland;
- diverse rapporten met betrekking tot de ontwikkeling van de Noordzeebadplaatsen;
- de nota Belvédère van de Ministeries van OCW, LNV, VROM en VenW;
- Beleef Holland! Een visie op de toekomst van de toeristische en zakelijke reismarkt, van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen.

Afspraken en bevindingen vanuit het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd 2004 - 2007

In november 2004 is het MUP VT verschenen. De gekozen vrijetijdsprojecten uit het programma dragen bij aan het behalen van de 10%-doelstelling, de leefbaarheid van steden en gebieden, een grotere bekendheid van Zuid-Holland als waterprovincie en een groter draagvlak voor de instandhouding van cultuurhistorische waarden. Ingezet werd op de koppeling tussen stad en achterland, het land en water. Dit programma was een eerste aanzet tot de integrale samenwerking tussen de beleidsvelden toerisme, recreatie en cultuur. In het MUP VT is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de bestaande prioriteiten binnen de drie sectoren. Voor toerisme waren dat de speerpunten Kust, Cultuur en Bloemen & bollen, voor recreatie de omgeving van de grote steden, waterrecreatie en verbindingen, en voor cultuur culturele planologie, cultuurbereik en culturele informatiedragers (informatieoverdracht).

De projecten uit dit MUP VT, zoals het opwaarderen van de vaarverbinding Leiden-

Delft en haar omgeving, zijn integraal opgenomen in de Agenda Vrijetijd 2006 - 2010. Het MUP VT als zodanig is daarmee vervallen.

Raadpleging van het recreatieve en (cultuur)toeristische netwerk

Bij het opstellen van het nieuwe provinciale beleid op het gebied van vrijetijd is grote waarde gehecht aan de mening van het netwerk. In september en oktober 2004 zijn per streekplangebied – Oost, West, Rijnmond en Zuid – zogenaamde interactieve werkconferenties georganiseerd. In deze werkconferenties is het recreatieve en (cultuur)toeristische netwerk (gemeenten, toeristisch-recreatieve bedrijven, regio VVV's, branche- en koepelorganisaties) geconsulteerd en is er vooral van gedachten gewisseld over de vragen: 'welke toeristische kansen mag Zuid-Holland de komende jaren niet laten liggen en wie zijn er nodig om die kansen te benutten?'

Op 1 december 2004 gingen bestuurders van het netwerk in gesprek met de gedeputeerde over de grootste kansen voor de toeristische ontwikkeling. De gedeputeerde wilde daarbij inzicht krijgen op het gezamenlijk bestuurlijk draagvlak voor het benutten van deze kansen. De resultaten van deze conferentie hebben belangrijke input geleverd voor het nieuw op te stellen provinciaal vrijetijdsbeleid. De impressie van deze conferentie is in de bijlage opgenomen.

1.3 Sleutelwoorden voor succes

Sleutelwoorden voor succes: integraal, keuzes maken en prioriteiten stellen, draagvlak, samenwerken en resultaat. In het provinciale vrijetijdsbeleid voor de periode 2006 - 2010 zijn nog scherpere keuzes gemaakt dan in de voorgaande jaren en ligt meer het accent op uitvoering in plaats van plannen maken en onderzoek. Mede gelet op de beperkte financiële en personele middelen worden de pijlen gericht op een beperkt aantal kansrijke locaties met voldoende potentie om een daadwerkelijke bijdrage te kunnen leveren aan de realisering van de economische groei-doelstelling uit het Collegewerkprogramma: + 10% toeristische bestedingen. Ook is nog nadrukkelijker gekeken naar het lokale en regionale draagvlak van het netwerk, zoals gemeenten, Kamers van Koophandel,

branche-organisaties en dergelijke. De medewerking aan en inzet van deze organisaties bij de uitvoering van de Agenda Vrijetijd zijn de sleutels voor succes. Wij zullen vooral een ondersteunende en voorwaardenscheppende rol spelen om de betrokken partijen in staat te stellen de stap van beleid naar uitvoering te zetten.

Hofkwartier

De gemeente Dordrecht gaat 24,5 miljoen euro investeren in het opknappen van het Hofkwartier. Dit gebied in het stadscentrum moet met een museum, een cultuurhistorisch centrum, winkels en horeca over enkele jaren een toeristische trekpleister worden met 200.000 bezoekers per jaar. Het Hofkwartier heeft grote historische waarde, maar het is nu een slecht toegankelijk gebied. Tussen 2008 en 2010 moet het Hofkwartier gereed zijn.

2 Uitgangspunten van het vrijetijdsbeleid

De provincie Zuid-Holland heeft vele toeristische troeven in handen, zoals de kust en bosrijke duinen, de rijke cultuur – denk aan het Werelderfgoed Kinderdijk, de boeiende musea, de vele fiets-, wandel- en watersportmogelijkheden, maar ook de wereldberoemde bollenvelden – met als kopstuk Keukenhof, sfeervolle historische steden als Delft, Dordrecht, Leiden, Gouda en Schiedam en attracties als Blijdorp, Duinrell en Madurodam. Daarom is het maken van keuzes in de beleidsinzet noodzakelijk.

In het Collegewerkprogramma 2003-2007 is de ambitie vastgelegd om in de collegeperiode 10% extra toeristische bestedingen te realiseren. Het vrijetijdsbeleid is erop gericht om deze ambitieuze groei-doelstelling te faciliteren.

2.1 Doel

Het doel van het vrijetijdsbeleid is het bevorderen van (toeristisch) bezoek naar en binnen de provincie Zuid-Holland om daarmee de toeristische bestedingen in de periode 2006-2010 te verhogen met 10%, wat een gunstig effect zal hebben op de werkgelegenheid. Bovendien dient het vrijetijdsbeleid een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid van Zuid-Holland door direct of indirect het imago, het woon- en vestigingsklimaat, positief te beïnvloeden.

Leefbaarheid in Zuid-Holland Het dichtbevolkte Zuid-Holland is een provincie, waar vele mensen wonen, werken en leven. Door deze drukte is de behoefte aan rust en ruimte toegenomen en komt de leefbaarheid van steden en gebieden in Zuid-Holland steeds meer onder druk te staan. Het leveren van een positieve bijdrage aan deze leefbaarheid zien wij dan ook als belangrijke opgave voor ons vrijetijdsbeleid. Bovendien draagt de leefbaarheid bij aan een sterker toeristisch imago van Zuid-Holland.

Een goede leefomgeving zorgt naast een verhoogde vrijetijdsparticipatie tevens voor een gunstig vestigingsklimaat, waardoor het (in)direct ook bijdraagt aan de economie van Zuid-Holland. Leefbaarheid wordt naast sociaal-economische factoren (als wonen, werkgelegenheid) voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezigheid van voldoende vrijetijdsvoorzieningen. Een kwalitatief hoogstaand en goed bereikbaar recreatief en cultureel aanbod is daarbij onontbeerlijk. De eisen die bewoners en bezoekers stellen aan hun groene omgeving en het aanbod aan toeristische en culturele activiteiten zijn in de afgelopen periode verscherpt, mede omdat de toegenomen vrije tijd over steeds meer activiteiten moet worden verdeeld. Vertaling van het rijksbeleid Groen In en Om de Stad (GIOS) wordt uitgevoerd door afdeling Groen. Goede informatie over het vrijetijdsaanbod en een betere bereikbaarheid ervan, vormen dan ook de sleutelwoorden in het leveren van een positieve bijdrage aan de leefbaarheid van Zuid-Holland.

Wij willen er samen met anderen voor zorgen dat de bestaande recreatieve en culturele voorzieningen binnen en vanuit de steden naar het landelijk gebied, op een snelle en prettige manier bereikbaar worden. Bijvoorbeeld door het openbaar vervoer (over water) te verbeteren, of door 'groene aders' aan te leggen waardoor het reizen naar een recreatiegebied op zichzelf al ontspannend is. Een ander voorbeeld is de sociaal-economische versterking van de Noordzeekustregio's door het realiseren van een internationaal kustpad, gekoppeld aan een netwerk voor cultuurhistorisch erfgoed, ter bevordering van het wandeltoerisme. Wij werken daarbij aan een duurzaam landelijk gebied met behoud van onderscheidende cultuurhistorische kwaliteiten. Aangezien cultuur een belangrijke rol speelt in de vrijetijdsbesteding, willen wij de inwoners van Zuid-Holland stimuleren tot actieve participatie in kunst en cultuur.

Economische betekenis Vrijetijd in Zuid-Holland

TOER Teller 2004 Zuid-Holland: enkele kerncijfers

De toeristische, culturele en recreatieve sector, of beter de vrijetijdseconomie, levert een belangrijke bijdrage aan de economie van Zuid-Holland. De toeristische bestedingen in de provincie Zuid-Holland bedroegen in 2003 ruim 1,5 miljard euro.

Groeidoelstelling van 10% in de periode 2003 - 2007

Van 1,454 miljoen euro in 2003 naar 1,599 miljoen euro in 2007.

Dat hield circa 19.000 mensen full-time aan het werk. Doordat de werkgelegenheid in toerisme (groten)deels uit parttime werk en deels uit seizoenswerk bestaat komt dit overeen met 25.000 tot 30.000 banen. Dit is ongeveer 1,8% van de totale werkgelegenheid in Zuid-Holland. De toeristische werkgelegenheid in Zuid-Holland is vergelijkbaar met de werkgelegenheid in de sector landbouw en visserij of de computerservice en informatietechnologie in Zuid-Holland. Wat betreft het aantal arbeidsplaatsen in toerisme en recreatie per inwoner scoort Zuid-Holland op de vijfde plaats van de 12 provincies. Toerisme en recreatie geven een belangrijke spin-off naar andere sectoren. De bestedingen en daarmee de werkgelegenheid komen namelijk niet alleen bij toeristische bedrijven terecht, maar ook daarbuiten zoals in de horeca, detailhandel en de vervoersector.

Het verblijfstoerisme zorgt voor 59% van de toeristische bestedingen en het dagtoerisme voor 41%. Verblijfstoerisme zorgt voor 63% van de werkgelegenheid en dagtoerisme voor 37%.

Bij de thematische indeling heeft het speerpunt Cultuur de belangrijkste economische impact met circa 55% van de bestedingen en de werkgelegenheid. Het speerpunt Kust is goed voor bijna 35% van de totale toeristische bestedingen, een relatief hoog aandeel voor een relatief klein gebied waartoe slechts 9, vooral kleinere/middelgrote (deel)gemeenten behoren. Het voormalige speerpunt Bloemen & bollen had economisch de kleinste impact (17%). Binnen het dagtoerisme blijkt duidelijk dat buitenrecreatie een belangrijke rol speelt, 63% van

het aantal dagtochten in Zuid-Holland.

Korte schets huidig economisch veld

Hoewel de ontwikkelingen over de wat langere termijn (vanaf midden jaren negentig) gunstig waren, heeft zowel toerisme als cultuur en recreatie de afgelopen jaren veel hinder ondervonden van de economische laagconjunctuur. De reële toeristische bestedingen in Zuid-Holland zijn tussen 2001 en 2003 gedaald met bijna 3%. Deze teruggang blijkt ook uit de werkgelegenheid die ten opzichte van 2001 licht gedaald is met 1,7%. Deze daling is sterker dan de gemiddelde daling van de werkgelegenheid in Zuid-Holland van 1,2% tussen 2001 en 2003. De daling van de bestedingen met circa 3% wordt onder meer veroorzaakt door een daling van het aantal overnachtingen in de zwaarwegende categorieën hotels en bungalowparken met ruim 4% en een daling van het aantal bezoeken aan attracties, rondvaarten, musea, evenementen en congressen met ruim 10%.

Tevens is de relatieve concurrentiepositie van Zuid-Holland verslechterd. Had Zuid-Holland in 2002 nog een marktaandeel van 9% op de binnenlandse vakantiemarkt, in 2003 is dit gedaald naar 8%. Ook het marktaandeel overnachtingen is gedaald voor Zuid-Holland, van 8% in 2002 naar 7% in 2003 (bron: CPB, 'Toerisme en recreatie in cijfers 2003').

Uitgaande van economische groeiscenario's voor de Nederlandse economie van 2,25% voor de jaren 2006 en 2007 (bron: CPB), zullen de toeristische bestedingen een meer dan gelijke ontwikkeling moeten doormaken om de doelstelling van 10% meer bestedingen in de periode 2003-2007 te realiseren. Gezien de dalende trend van de bestedingen en relevante marktaandelen voor Zuid-Holland tussen 2001 en 2003 zetten wij alle zeilen bij middels de Agenda Vrijetijd 2006-2010. Hierdoor proberen we optimaal te profiteren van de jaren van economische groei die ons in het verschiet liggen.

Externe ontwikkelingen

De toeristische sector en daarmee ook het provinciaal beleid zijn sterk afhankelijk van externe factoren. Gunstige (macro-)economische ontwikkelingen en een daaruit voortvloeiende toename in de bestedingen van huishoudens is een belangrijke voor-

waarde voor groei in de sector. Maar ook onvoorspelbare gebeurtenissen zoals we die de afgelopen jaren hebben meegemaakt (11 september, uitbraak SARS, oorlog in Irak), hebben directe gevolgen voor toerisme en recreatie in Zuid-Holland.

De vrijetijdsector is sterk gefragmenteerd. Door verbeterde samenwerking tussen de verschillende partijen in de sector en het in gang zetten van voorbeeldstellende projecten, maken wij ons sterk voor een toename van 10% meer bestedingen tussen 2003 en 2007. Gemeenten, VVV's en marketingorganisaties, attractie- en recreatiecentra, verblijfscentra, en andere organisaties in het toeristische krachtenveld ontwikkelen beleid en/of voeren stimulerende activiteiten uit die bestedingen genereren. Vanuit het financiële oogpunt zijn wij daarin geen grote speler. Maar door onze initiërende rol en door onze beperkte middelen op een goede – effectieve – manier in te zetten, kunnen we een vliegwieleffect realiseren in de verdere ontwikkelingen van de vrijetijdsector.

2.2 Publieksgroepen

Het beleid is erop gericht onze partners in staat te stellen de volgende publieksgroepen te bedienen:

- de binnen- en buitenlandse toeristen;
- zakelijke bezoekers (congresgangers en partners);
- de inwoners van Zuid-Holland, als het gaat om de openluchtrecreatie, recreatieve en culturele uitstapjes, evenementen;
- de dagrecreant van buiten de provincie Zuid-Holland.

2.3 Beleidsthema's

In de gesprekken met het (cultuur)toeristische en recreatieve netwerk kwamen de drie thema's Kust, Cultuur en Water heel duidelijk naar voren. In de vorm van agendapunten en projecten is gekozen voor enkele perspectiefvolle toplocaties, zoals de Keukenhof.

Binnen de thema's Kust, Cultuur en Water zijn projecten geselecteerd die de potentie hebben om daadwerkelijk bezoekvolume te genereren en daardoor ook in economische

zin (bestedingen, werkgelegenheid) aantoonbare spin-off te kunnen leveren. Een belangrijk criterium bij de afweging was ook het (bestuurlijke) draagvlak bij het netwerk. Daarnaast is een aantal algemene agendapunten benoemd ter stimulering van onder meer de professionalisering van de sector en een aantal ondersteunende activiteiten voor de uitvoering van de Agenda. Tevens biedt de VTA van het Ministerie van EZ volop kansen voor Zuid-Holland, zoals de kust, de stedelijk culturele omgeving, evenementen en het zakelijke reisverkeer. Deze kansen zijn in de Agenda Vrijetijd benut.

Kiezen betekent dat je niet alles kan en wil doen. Zo worden recreatief winkelen en sport niet geïntegreerd in het vrijetijdbeleid, behalve bij publiekscommunicatie over het vrijetijdsaanbod. Dit omdat beide beleidsvelden (vooral) gericht zijn op binnenstedelijke activiteiten. Ook wordt bijvoorbeeld binnen de Agenda Vrijetijd niet ingezet op de commerciële attracties, behalve als het gaat om ondersteunende activiteiten, zoals ruimtelijke ordening of milieuaspecten.

2.4 Van beleidsthema's naar Agenda

De beleidsthema's zijn uitgewerkt in een beperkt aantal agendapunten. De keuze van deze agendapunten zijn in nauw overleg met het (cultuur)toeristische en recreatieve veld totstandgekomen. Belangrijke voorwaarden bij de keuze van de agendapunten waren:

- bezoekersvolume en economische spin-off (werkgelegenheid, bestedingen) genereren, onder meer door het benutten van (bestaande) toeristenstromen;
- de bezoekersduur verlengen;
- ontwikkelen van nieuwe bezoekmotieven door een onderscheidend aanbod; het versterken van de identiteit van een gebied;
- projecten gericht op een betere koppeling tussen stad en land;
- projecten met een regionale uitstraling; projecten kunnen binnenstedelijk zijn wanneer dit leidt tot nieuwe bezoekmotieven en wanneer er een verbinding wordt gelegd met de omgeving;
- betrekken van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur bij de regionale aanpak;
- aantoonbaar draagvlak in de regio hebben;

- kunnen profiteren van de inzet van flankerend beleid, bijvoorbeeld kustverdediging en kustveiligheid, VTA;
- de provincie Zuid-Holland in staat stellen aantoonbare meerwaarde te leveren;
- bijdragen aan synergie tussen toerisme, cultuur en recreatie en toegevoegde waarde van deze synergie aan verhoging toeristische bestedingen met 10%.

Gekeken is vooral ook naar initiatieven die door onze partners in gang zijn of worden gezet, en waarbij wij toegevoegde waarde willen en kunnen leveren.

Kansen liggen ook vooral in het slim 'verknopen' van activiteiten en aanbod, door gebruik te maken van de drie beleidsthema's om Zuid-Holland optimaal te vermarkten. Vooral de geschiedenis van Zuid-Holland is een sterke component voor de ontwikkeling van het vrijetijdsbeleid, omdat 'historie' voor alle thema's van toepassing is.

2.5 Duurzaamheid

Binnen het vrijetijdsbeleid hebben wij aandacht voor duurzaamheid, maar wij verwachten dat ook van onze partners. Vanuit economisch en maatschappelijk belang streven wij een duurzame ontwikkeling en versterking van de vrijetijdssector na, op een zodanige wijze dat het regionale vrijetijdsinkomen wordt vergroot en de

waarden van de fysieke milieu/leefomgeving behouden blijven of zelfs versterkt worden. Een voorbeeld van versterking van de vrijetijdssector is de gewenste groei van bestaande dag- en verblijfsrecreatie-complexen om een betere kwaliteit te kunnen bieden. Deze kan op gespannen voet staan met belangen van natuur en landschap. Wij zetten ons ervoor in om op regionale schaal zodanige keuzen en 'koppelingen' te maken tussen vrijetijd en natuur dat er een win-win-situatie ontstaat.

'Als leidraad dient het streven naar kwaliteits-toerisme, dat wordt gekenmerkt door een balans tussen het aantrekken van toerisme als bron van werk en inkomen enerzijds en het beschermen van cultuur, leefklimaat en woonomgeving van de gastbevolking anderzijds. De doelstellingen van duurzaam cultuurtoerisme kenmerken zich, met andere woorden, door het zoeken naar een evenwicht tussen de verschillende krachten in het toeristische spanningsveld. Samengebundeld vormen deze krachten de cultuurtoeristische duurzaamheidsmix, waarvan wij de P's ontleen aan het Frans, dit om de alliteratie te behouden: patrimoine, population, public, profit. ... 'Duurzaam toerisme houdt in dat de belangen van alle betrokkenen op de lange termijn zijn gewaarborgd.'

Uit: inaugurele rede Cultuur en Toerisme: louter een verstands-huwelijk? Dr. Wil Munsters

3 Agenda Vrijetijd 2006 - 2010

In de navolgende paragrafen zijn de thema's van het vrijetijdsbeleid: Kust, Cultuur en Water verder uitgewerkt. Daarnaast worden de algemene actiepunten en de ondersteunende activiteiten nader toegelicht.

Wij willen vooral het kader en een aantal basisvoorzieningen bieden voor de vrijetijdssector om zich verder te kunnen ontwikkelen. Het gaat daarbij onder meer om de inzet van ruimtelijke instrumenten om meer ruimte beschikbaar te stellen voor nieuw of uitbreiding van het vrijetijdsaanbod, het beschikbaar stellen van stimuleringsubsidies voor projecten uit de Agenda Vrijetijd, het verbeteren van de (cultuur)toeristisch-recreatieve infrastructuur, het stimuleren van verdere professionalisering van de sector en strategische productontwikkeling en het uitvoeren van vrijetijdsonderzoek.

De beschikbare capaciteit en middelen zijn over de jaren heen gefaseerd in de uitwerking van het vrijetijdsbeleid voor de periode 2006 - 2010.

In het 'Overzicht Agenda Vrijetijd 2006 - 2010' zijn de beleidsthema's op projectniveau nader uitgewerkt. Daarbij zijn eveneens in grote lijnen prestatie- en effectindicatoren opgenomen.

3.1 Kust

De kust is het belangrijkste toeristengebied van Zuid-Holland. Het genereert hoge toeristische bestedingen en veel werkgelegenheid. Een verdere groei van het kusttoerisme is alleen mogelijk als het aangeboden product in evenwicht blijft met de steeds hogere eisen en verwachtingspatronen van de toerist. Concreet houdt dit in dat een breed zandstrand gewaarborgd blijft en er kwaliteitsverbetering plaatsvindt in de badplaatsen zelf, op campings en bungalowparken en mogelijk ook in en nabij de (zee)jachthavens. Ook is een grotere variatie van belang tussen de badplaatsen en kustregio's onderling (kustsegmentatie) ter versterking van de markt- en concurrentiepositie van de Zuid-Hollandse kust. De kansen die de VTA van het Ministerie van EZ biedt, dienen zoveel als mogelijk te worden

benut. Verder zien wij kansen in het provincieoverschrijdend Europees project Northseatrail ter versterking van het wandeltoerisme. Ingezet wordt op de volgende agendapunten, die verder uitgewerkt zijn in projecten:

Toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de kust:

- volledige, actuele en eenduidige informatievoorziening aan badgasten langs de gehele Hollandse kust, waarbij daar waar nuttig en/of gewenst tevens het achterland wordt betrokken en/of sprake is van natuurlijke verbindingen (2006 - 2007);
- sociaal-economische versterking van de Noordzeekustregio's door het realiseren van een internationaal kustpad met daaraan gekoppeld een netwerk voor cultuurhistorisch erfgoed, accommodaties en kennis (2006 - 2007);
- de integrale ontwikkeling van de vier door het Rijk erkende zwakke schakels in het kader van kustveiligheid, te weten Noordwijk, Scheveningen, Ter Heijde en het Flauwe Werk, waardoor een kwaliteitsimpuls c.q. versterking en verbetering van het recreatieve en toeristische aanbod in de badplaatsen plaatsvindt (2006 - 2010).

Kustsegmentatie: de uitvoering van twee pilots uit het in 2004 opgeleverde Kustsegmentatieplan, te weten:

- behouden en versterken van de internationale concurrentiepositie in de congres- en toeristenmarkt van de badplaats Noordwijk door het Vuurtorenplein en het Palaceplein een zodanige passende invulling te geven dat er een kwalitatief hoog toeristisch kerngebied ontstaat; dit project sluit aan bij de VTA van het Ministerie van EZ (2006 - 2007);
- de ontwikkeling van de Brouwersdam tot een trendsettend, sportief strand- en watersportcentrum voor actieve/passieve toeristen en strandbezoekers (2006 - 2010).

De projecten van het beleidsthema Kust worden daar waar nuttig en gewenst in samenspraak met de andere kustprovincies Zeeland, Noord-Holland en Friesland ingezet.

3.2 Cultuur

Economisch gezien is het thema Cultuur verantwoordelijk voor de grootste impact in Zuid-Holland. De bestedingen in 2003 bedroegen 828,1 miljoen euro. Culturele activiteiten en cultureel erfgoed vormen niet alleen belangrijke bezoek- en bestedingsmotieven, maar dragen ook in hoge mate bij aan de verbetering van het imago van een stad of streek.

'Toerisme kan niet alleen in materiële zin ertoe bijdragen dat het erfgoed voor de toekomst behouden blijft, maar ook in sociaal-cultureel opzicht, aangezien het een middel is om het cultuuraanbod toegankelijker te maken voor het grote publiek. Toerisme bevordert de cultuurparticipatie en daarmee het historisch besef. Beide zijn noodzakelijke voorwaarden om een maatschappelijk draagvlak te creëren voor monumentenzorg en museumbeleid.'

Uit: inaugurele rede Cultuur en Toerisme: louter een verstandshuwelijk? Dr. Wil Munsters

Het thema Cultuur richt zich op het vergroten van het cultuurbereik (het verbeteren van de bereikbaarheid en informatievoorziening van het culturele aanbod op het gebied van kunst en cultureel erfgoed) op basis van de versterking van de cultuurhistorische identiteit van steden en gebieden in Zuid-Holland.

De door de provincie Zuid-Holland opgestelde Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) en de daarin genoemde cultuurhistorische topsteden en topgebieden zijn daarom gebruikt als basis voor de selectie van de belangrijkste projecten binnen het thema Cultuur. De inzet is geconcentreerd op het ontwikkelen van perspectievolle toplocaties en het verknopen van cultuurhistorische en groene parels (relatief kleine maar unieke locaties voor de toeristische ontwikkeling van Zuid-Holland).

De toplocaties vormen bezoekmotieven om naar/in Zuid-Holland de vrije tijd door te brengen en hebben daarmee een direct effect op de toeristische bestedingen. Daarnaast kunnen deze locaties een vliegwiel zijn voor nieuwe (cultuur)toeristische, recreatieve ontwikkeling in de regio. Ook de kleinere parels zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de toeristische bestedingen en het verbeteren van het imago en het leefklimaat van de streek. Door diverse kleinschalige 'attracties' en bijzondere locaties op het gebied van bijvoorbeeld

cultuur(historie) en agrotorecreatie met elkaar te verknopen, ontstaat er een krachtiger product. Daarbij wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij de kansen die de VTA van het Ministerie van EZ biedt.

Op basis van de topgebieden en topsteden uit de Cultuurhistorische Hoofdstructuur zijn die ontwikkellocaties geselecteerd die naar verwachting het meeste effect zullen hebben op de verbetering van de leefbaarheid en de toename in de toeristische bestedingen. Dat zijn de cultuurhistorische topsteden Dordrecht (Hofkwartier) en Delft (Vermeer) en de ontwikkellocaties Keukenhof in het topgebied Duin- en Bollenstreek, Kinderdijk in het topgebied Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en de cultuurhistorische toplocaties Wierickerschans en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Concreet gaat het daarbij om de volgende projecten:

Ontwikkelen perspectievolle toplocaties:

- Kinderdijk: het ontwikkelen van deze werelderfgoedlocatie tot een hoogwaardig knooppunt. Kinderdijk (als ontvangstpoort van de Alblasserwaard) is een vliegwiel voor de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in de regio en integraal onderdeel van de stedelijke as Rotterdam-Dordrecht (2006 - 2008);
- Vermeer: het ontwikkelen van Vermeer in Delft tot bezoekmotief voor Delft en Zuid-Holland door verknoping van het bestaande Vermeer-aanbod in Zuid-Holland, versterking van de strategische promotie en opening van het Vermeercentrum Delft (2006 - 2008);
- Keukenhof: het ontwikkelen van Keukenhof tot een knooppunt voor hoogwaardige vrijetijdsvoorziening en internationale congresaccommodatie, waardoor een jaarrond exploitatie mogelijk is. Daarbij wordt tevens een relatie gelegd met de ontsluiting van het recreatieve netwerk in de omgeving van Keukenhof in relatie tot de cultuurhistorische identiteit van de bollenstreek (2008 - 2010);
- Hofkwartier: het ontwikkelen van deze toplocatie tot hoogwaardige cultuurhistorische vrijetijdsvoorziening, als vliegwiel voor nieuwe cultuurtoeristische, recreatieve ontwikkelingen in de regio, waarmee een nieuw bezoekmotief ontstaat voor bezoekers uit de regio en daarbuiten. Door inbreng van deze nieuwe functie voor het centrum van

Dordrecht, wordt de kwaliteit van de leefbaarheid verbeterd (2006 -2007).

Verknopen van cultuurhistorische en groene parels:

- Wierickerschans en omgeving: het behouden van de cultuurhistorische schans door het te restaureren en te ontwikkelen als regionaal knooppunt met een bezoekerscentrum, horeca, hotel en winkels. De recreatieve ontsluiting van het fort wordt verbeterd en er worden vanuit het knooppunt relaties gelegd met het Groene Hart. Bij de uitvoering van dit project wordt nauw samengewerkt met de provincies Noord-Holland en Utrecht (2006 -2010);
- Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW): het ontwikkelen van de gebieden rond Diefdijk en Loevestein middels toeristisch-recreatieve arrangementen tot cultuurtoeristische parels in de NHW. De landelijke opgaven voor de NHW worden regionaal uitgewerkt en vertaald naar (ruimtelijke ordenings)beleid en uitvoeringsprojecten waarbij een relatie wordt gelegd met het provinciale beleid voor onder andere waterberging, molens, archeologie en de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (2006 -2010).

3.3 Water

Het thema Water concentreert zich op mogelijkheden die de waterplassen en -verbindingen bieden voor vervoer, verblijf en vermaak. Daarbij wordt ook gekeken naar de kansen voor openstelling van boezemkades, binnen de kaders van het (water)veiligheidsbeleid. Nadrukkelijk is er daarbij aandacht voor natuurbehoud en -ontwikkeling. Ingezet wordt op de ontwikkeling van de watersport en op verschillende recreatievormen op en aan de meren en rivieren in Zuid-Holland, het totstandbrengen van verbindingen tussen deze gebieden om meer bestedingen/toeristen en een langer verblijf te realiseren.

In de nieuwe beleidsnota 'Provinciale Vaarwegen en Scheepvaart' wordt de groei van de recreatievaart (1% per jaar) en het economische belang aangegeven. Veiligheidsaspecten, relatie recreatievaart versus beroepsvaart en het (gewenste) voorzieningenaanbod voor passanten, zijn voor de verschillende provinciale vaarwegen, in de

nota omschreven. Daarbij is de aanleg van een tweede kolk ten behoeve van containerschepen bij de Julianasluis te Gouda, met aanmeermogelijkheden voor de recreatievaart, als een bijzonder project genoemd.

Daarnaast wordt Zuid-Holland als waterprovincie nadrukkelijker geprofileerd. Ook voor dit thema geldt dat winst te behalen is door het slim verknopen c.q. koppelen van activiteiten op het gebied van bijvoorbeeld cultuur. Zoals cultuurhistorische aspecten van de historische vaarwegen met aandacht voor de toeristische ontwikkeling van het varend erfgoed via deelprojecten en ondersteuning van het Platform Varend Erfgoed Zuid-Holland met als doel de provincie varend-erfgoed-vriendelijk te maken. De inzet wordt geconcentreerd op de volgende agendapunten, die verder in projecten zijn uitgewerkt:

Waterrecreatie:

- Hollandse plassegebied: het oplossen van knelpunten in het basistoerismenet door het aanpassen van kunstwerken, het aanbrengen van voorzieningen, het ontwikkelen van knooppunten/overstapplaatsen en het verknopen van droge en natte infrastructuur in relatie tot cultuurhistorische belevingsdoelen in het gebied. Daarnaast wordt de waterhistorie van Zuid-Holland zichtbaar gemaakt en toeristisch-recreatief benut door onder andere het Varend Erfgoed (2006 -2007);
- Deltawateren: het oplossen van knelpunten in de waterverbindingen in de Delta, de driehoek: Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten Rozenburg en de Hoeksche Waard. Door het openstellen of ontwikkelen van vaarverbindingen, het verbeteren van watersportvoorzieningen, passantenplaatsen, milieuvorzieningen en dergelijke. De provincies Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant zorgen gezamenlijk voor de promotie van de Delta als watersportgebied en besteden gezamenlijk aandacht aan de promotie en marketing van het Varend Erfgoed (2008 -2010).

Ontwikkelen toeristisch-recreatief netwerk in relatie tot vaarwegen:

- de provincie wil de vaarroute tussen Delft en Leiden optimaliseren voor toeristische doeleinden, de centra van de cultuurhistorische steden beter bereikbaar

maken via de vaarverbinding en in de omgeving van de waterverbinding wil de provincie een koppeling leggen met de wandelinfrastructuur en groengebieden. De cultuurhistorische brug- en/of sluiswachtershuisjes krijgen een nieuwe functie (pilotproject MUP VT) (2006);

- het ontwikkelen van een fysiek toeristisch-recreatief netwerk ten behoeve van het verbinden van toeristische, recreatieve en culturele voorzieningen, met het accent op het optimaal benutten van waterverbindingen. Daartoe wordt geïnvesteerd in een betere bereikbaarheid van het onderscheidend aanbod in de steden Rotterdam en Dordrecht en hun directe omgeving (Kinderdijk) (pilotproject MUP VT) (2006 -2007).

3.4 Algemeen

Naast de beleidsthema's Kust, Cultuur en Water is er een aantal andere aandachtsgebieden van belang voor de algehele vrijetijdsontwikkeling van Zuid-Holland. Deze actiepunten lopen als het ware dwars door de drie beleidsthema's heen en komen, direct of indirect, aan de orde in het integrale provinciale beleid.

Professionalisering van de sector: om zoveel mogelijk recreatieve en (cultuur)-toeristische doelstellingen te verwezenlijken is het van groot belang dat er op strategisch niveau een eenduidige organisatiestructuur met betrekking tot de marketing bestaat. Tevens is het streven erop gericht de kwaliteit van het recreatieve en (cultuur)-toeristische aanbod alsmede van grootschalige evenementen te vergroten. Drie strategische projecten:

- bundelen en opschalen marketing en promotie: het uitwerken en opzetten van een efficiënte en effectieve (organisatie)structuur van marketing-organisaties (backoffice, frontoffice) in Zuid-Holland zodat er een professioneel partnerschap ontstaat waardoor Zuid-Holland als geheel een veel herkenbaarder toeristisch profiel kan krijgen. Hiertoe worden, mede met de partners in Zuidvleugel-verband, nadere werkafspraken gemaakt (2006 -2010);
- grootschalige evenementen: het ontwikkelen van een professionele omgeving ten behoeve van organisatie en promotie van grootschalige evenementen. Hierbij

wordt aangesloten bij de inzet van dit onderwerp binnen de VTA van het Ministerie van EZ, waaronder het thema Rembrandt in 2006 (2006 -2010);

- uitvoeren van het NORT-project: het inzetten van coördinatoren in de regio ten behoeve van kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod door ondernemers te stimuleren tot het opstellen van bedrijfsplannen, te voldoen aan kwaliteitsnormen in de sector en samen te werken zowel op bedrijfs- als gebiedsniveau. Daarbij wordt duurzaamheid c.q. het milieuaspect nadrukkelijk betrokken. Daarmee wordt (weer) voldaan aan de hoogwaardige kwaliteit die de hedendaagse toerist vraagt (2006 -2010).

Publiekscommunicatie: het stimuleren van het gebruik van de toeristisch-recreatieve voorzieningen in Zuid-Holland door verbeterde (integrale) publiekscommunicatie. Concreet gaat het om:

- koppeling van (regionale) informatie over vrijetijd op internet: een betere informatievoorziening over het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen in Zuid-Holland (via internet); een goede centrale database over het totale vrijetijdsaanbod biedt actuele informatie voor diverse communicatie-uitingen (pilotproject MUP VT) (2006 -2008);
- het stimuleren van de uitgave van stadskaarten met informatie over het vrijetijdsaanbod 'om de hoek': stadsbewoners informeren over het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen bij hen 'om de hoek', door het uitgeven van een goede toegankelijke kaart in meerdere talen die 'gratis' wordt verspreid (2008 -2010).

Bereikbaarheid toeristisch-recreatief aanbod met openbaar vervoer: het

vergroten van de bereikbaarheid van onze toeristisch-recreatieve producten/attracties door:

- een goede koppeling met het openbaar vervoer: het toeristisch-recreatieve aanbod voor de bezoeker en bewoner van Zuid-Holland moet beter bereikbaar worden door middel van het openbaar vervoer. De kustattracties en bezoekersdoelen moeten door middel van de 'kustbus' bereikbaar zijn; het toeristisch-recreatief aanbod in de regio's door middel van bijvoorbeeld de groene haltes. Hierbij wordt o.a. aangesloten bij het

netwerk kustmobiliteit, een gezamenlijk project van de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland (2006 - 2008);

- een betere informatievoorziening: het toeristisch-recreatieve aanbod voor de bezoeker en bewoner van Zuid-Holland moet beter bereikbaar worden door middel van het openbaar vervoer. De informatievoorziening over het openbaar vervoer moet verbeterd worden onder andere door een handzaam overzicht van het openbaar vervoer op openbaarvervoerlocaties. Hierbij wordt ook aangesloten bij het netwerk kustmobiliteit (2007 - 2010).

3.5 Ondersteunende activiteiten

Naast bovenstaande activiteiten, zijn wij ook betrokken bij activiteiten en projecten die ondersteunend zijn voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2006 - 2010.

Onderzoek: wij, maar ook onze partners, hebben behoefte aan kerncijfers om gericht beleid te kunnen voeren. Ten behoeve van de monitoring van het beleid en het inzicht in de vraagzijde zijn belangrijke onderzoeken voor het vrijetijdsbeleid: TOER Teller (2006, 2008, 2010), TOER Trends (2007, 2009) en het Continu Vrijetijds Onderzoek (CVTO).

Ruimte bieden voor de ontwikkeling van de vrijetijdssector:

1. ruimtelijk beleid voor onder andere attractieparken, verblijfsaccommodaties recreatieve knooppunten, agrotourisme, jachthavens en golfbanen;
2. subsidiemogelijkheden ter stimulering van projecten en ontwikkelingen in het vrijetijdsbeleid.

3.6 Positie en rol van provincie en andere partijen

Het provinciale vrijetijdsbeleid is gericht op het bevorderen van het binnenlandse en buitenlandse (toeristische) bezoek binnen en naar de provincie Zuid-Holland. Om deze doelstelling te kunnen verwezenlijken, is het van belang duidelijkheid te verschaffen over onze positie en rol en die van onze partners.

Door in te zetten op een nieuwe Agenda Vrijetijd, worden expliciete keuzes gemaakt. Deze keuzes moeten worden doorvertaald in

de afspraken met de betrokken externe partijen. Dit vraagt mede een aanpassing van de inzet van en/of samenwerking met provinciale spits- c.q. uitvoeringsorganisaties zoals het ZHBT, het Erfgoedhuis en de Natuur- en Recreatieschappen in Zuid-Holland. Daarbij wordt nadrukkelijke versterking van de samenwerking met de partners in Zuidvleugel-verband nagestreefd.

Provincie Zuid-Holland Wij hebben met betrekking tot vrijetijd een zelfstandige positie en rol, maar zijn slechts één van de spelers in de sector die kunnen bijdragen aan de 10%-groei-doelstelling. Vrijetijd wordt gezien als een belangrijk beleidsveld voor de komende jaren. Wij zetten niet zelf vrijetijdsprojecten op in de regio, ondersteunen en stimuleren geen activiteiten structureel en nemen geen gemeentelijke taken over (zoals bijvoorbeeld achterstallig onderhoud, structurele lokale tekorten).

Onze rol kan verschillen per project en/of proces. Deze heeft in belangrijke mate betrekking op een initiërende, regisserende en een voorwaardenscheppende rol. Verbindend element vormen de vrijetijdsdoelgroepen. Middelen daartoe zijn bijvoorbeeld subsidies, opdrachten en het ruimtelijke instrumentarium. In sommige gevallen heeft de provincie een coördinerende rol (regie), maar ook een conflictbemiddelende rol is mogelijk, wanneer dit ten behoeve van het algemene belang nuttig, noodzakelijk en/of gewenst is.

- **Initiërend:** de provincie neemt zelf het initiatief of zet derden aan tot het ontwikkelen van producten en projecten.
- **Regisserend:** de provincie is richtinggevend en/of vervult een afstemmende, stimulerende, actieve of mogelijk conflictbemiddelende rol bij de ontwikkeling van producten en projecten.
- **Voorwaardenscheppend:** de provincie creëert kaders voor een bepaalde ontwikkeling en faciliteert/ondersteunt derden met geld en/of andere middelen.

Het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme

Het ZHBT speelt een bijzondere rol bij de uitvoering van de Agenda. Zo neemt het ZHBT als spitsorganisatie de schakel- en makelaarsfunctie op zich tussen de (cultuur) toeristisch-recreatieve sector enerzijds en de overheid anderzijds. Zij levert diensten en producten aan de provincie die gericht

zijn op marktvisieontwikkeling, netwerk-ontwikkeling tussen overheid en bedrijfsleven en beleidsadvisering.

Daarnaast vervult het ZHBT een belangrijke rol bij de uitvoering van de strategische productontwikkeling en promotie onder de noemer 'Hollands Glorie: meer dan 1.000 attracties bij elkaar'. Met de nieuwe Agenda Vrijetijd, dienen zich nieuwe kansen aan om 'Zuid-Holland' een nog duidelijker profiel te geven als (cultuur)toeristische en recreatieve bestemming. De inzet zal vooral gericht zijn op de ontwikkeling van producten en arrangementen die slim inspelen op bestaande en nieuwe (internationale) bezoekersstromen waarbij de thema's Kust, Cultuur en Water worden gekoppeld om ze optimaal te vermarkten, maar ook de kernkwaliteiten – water, historie, cultuur en kust – van onze provincie ondersteunen. Een goed voorbeeld is een mega-evenement als Rembrandt 400 jaar.

Voor de uit te voeren activiteiten van het ZHBT als spitsorganisatie inclusief de uitvoering van de strategische productontwikkeling en promotie, verstrekken wij een 'per boekjaar te verstrekken subsidie' van 500.000,00 euro op basis van een jaarlijks op te stellen werkplan.

Instellingen voor cultuur, zoals Kunstgebouw en Erfgoedhuis Wij werken voor de uitwerking en uitvoering van de projecten Agenda Vrijetijd ook samen met de provinciale instellingen voor cultuur, zoals Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland. Daar waar het provinciale vrijetijdsbeleid raakvlakken vertoont met de activiteitenplannen 2005-2008 van deze instellingen, zal inhoudelijke meerwaarde worden gezocht door de expertise van de instellingen te benutten.

Natuur- en Recreatieschappen in Zuid-Holland De Natuur- en Recreatieschappen in Zuid-Holland spelen een belangrijke rol bij het aanbieden van buitenstedelijke openluchtrecreatie- en natuurgebieden. Daar waar het provinciale vrijetijdsbeleid raakvlakken vertoont met de ontwikkelingsplannen en/of uitvoeringsactiviteiten van de Natuur- en Recreatieschappen, zal samenwerking worden gezocht. Het gaat daarbij vooral om algemene activiteiten op het vlak van promotie en onderzoek, maar op projectniveau mogelijk ook ten aanzien van inrichtingsaspecten.

Het Ministerie van Economische Zaken

In oktober 2003 is de VTA van het Ministerie van EZ door de Tweede Kamer vastgesteld als uitgangspunt voor het rijksbeleid op het gebied van toerisme. De kernopgave voor het nationale toeristische beleid is: 'het actief stimuleren van de bestedingen in Nederland die voortvloeien uit toeristisch en zakelijk inkomend reisverkeer'. Centraal daarbij staat het positioneren van Nederland als aantrekkelijke bestemming op markten waar het groeipotentieel het grootst is. Aanknopingspunten voor Zuid-Holland zijn vooral de kust, de stedelijk culturele omgeving, evenementen en het zakelijke reisverkeer. Kansen die volop benut dienen te worden.

Overige provincies Samenwerking met andere provincies staat hoog in het vaandel. De Agenda Vrijetijd bevat diverse projecten die ook in andere provincies aan de orde zijn en waardoor er onder andere efficiencyvoordelen kunnen worden behaald. In het bijzonder geldt dat voor projecten met betrekking tot de thema's Kust en Water, het Groene Hart, maar ook voor onderzoek.

Overige partners Daarnaast wordt contact gezocht met de primaire doelgroepen, zoals Kamers van Koophandel, regionale VVV's, brancheorganisaties (RECRON, Koninklijk Horeca Nederland, HISWA) en belangenverenigingen (ANWB) voor de uitvoering van het vrijetijdsbeleid.

Samenwerking met partijen Om tot een succesvolle uitvoering van het provinciale vrijetijdsbeleid te komen, is samenwerking tussen betrokken partijen noodzakelijk. De provincie kán en wil niet alleen opereren. Alleen door samen te werken aan resultaatgerichte projecten, kunnen successen worden geboekt. Met financiële steun en door contacten te leggen kunnen wij mét onze partners de stap van beleid naar uitvoering zetten.

3.7 Beleidseffecten

Wij hechten grote waarde aan het inzichtelijk maken van het effect van ons vrijetijdsbeleid. Immers, het streven is 10% extra toeristische bestedingen te genereren, te weten van 1.454 miljoen euro in 2003 naar 1.599 miljoen euro in 2007. In het 'Overzicht Agenda Vrijetijd 2006-2010' zijn bij de

agendapunten en projecten het te verwachte effect en/of de te verwachte prestatie opgenomen. Eind 2006 wordt de tussenbalans opgemaakt over de uitvoering van de Agenda en de bereikte resultaten, middels onderzoek, effectmetingen of anderszins.

Als voorbeelden van de te verwachten effecten kunnen worden genoemd:

- het versterken van de internationale concurrentiepositie in de congres- en toeristenmarkt van de badplaats Noordwijk zal direct leiden tot 10% extra bezoekers, zo verwacht ook de gemeente Noordwijk; meting hiervan gebeurt door het bezoekersmonitoringsysteem van de gemeente Noordwijk;
- Kinderdijk: het toeristisch ontwikkelen van het Werelderfgoed in relatie tot het groene achterland en de waterverbinding Rotterdam-Dordrecht zal leiden tot langer verblijf in de streek en/of herhalingsbezoek van bestaande en nieuwe toeristenstromen;
- de inzet op de ontwikkeling van het Hofkwartier tot een hoogwaardige vrijetijdsvoorziening zal vanaf 2008 circa 200.000 bezoekers gaan trekken, zo verwacht ook de gemeente Dordrecht;
- de inzet op grootschalige evenementen genereert grote toeristenstromen. Verwacht wordt dat de viering van 400 jaar Rembrandt in 2006 landelijk circa 900.000 bezoekers trekt met een verwachte directe extra besteding van 100 miljoen euro. Het streven is erop gericht 5% van deze toeristenstroom naar Zuid-Holland te trekken, door het aanbieden van aantrekkelijke arrangementen;
- de inzet van financiële middelen: op basis van de ingediende subsidieaanvragen kan worden bepaald of het beschikbare geld conform de uitgangspunten van de Agenda Vrijetijd 2006 - 2010 daadwerkelijk is besteed.

Evenementen

De markt voor grotere evenementen is toegenomen. Zowel het aanbod van als het bezoek aan publieksevenementen met bovenregionale betekenis is de afgelopen drie jaar verder gestegen. Ook is het verblijf van bezoekers op evenementen langer geworden. Een goede en professionele organisatie is dé succesfactor van een evenement. Zo hebben grotere gemeenten al dan niet in samenwerking met bijvoorbeeld een VVV een speciale evenementenorganisatie opgezet. Eén van de meest genoemde faalfactoren is het gebrek aan voldoende communicatie en marketing. Deze en nog vele andere conclusies staan in het NRIT-rapport 'Inspirerende Evenementen'. Er zijn 12 grotere evenementen nader bekeken. Aan de orde komen aspecten als organisatie, bezoekomvang, promotie en publiciteit, financiële aspecten en ook hoe wordt omgegaan met knelpunten.

Kwaliteitsimpuls badplaats Noordwijk

Op 23 november 2004 is het afsprakenkader 'pilots kwaliteitsimpuls badplaatsen' ondertekend door de Staatssecretaris van Economische Zaken, mevrouw Van Gennip, de gedeputeerden toerisme van de vier kustprovincies en de gemeenten Ameland, Noordwijk, Sluis en Zandvoort. In het onlangs vastgestelde toeristische beleid van het Ministerie van EZ is de kwaliteitsontwikkeling van de Nederlandse kust als één van de voornaamste doelstellingen geformuleerd. De provincie Zuid-Holland wil voor de Nederlandse kust een kwaliteitsoffensief op gang brengen. Door in te zetten op integraal kustbeleid, waarin een goede match wordt gemaakt tussen kustverdediging en kustveiligheid en toeristische ontwikkeling. De keuze van het Ministerie van EZ om onder andere van Noordwijk een voorbeeldlocatie te maken betekent een extra impuls voor de toeristische positie van de Zuid-Hollandse kust. Noordwijk is één van de grootste en belangrijkste badplaatsen aan de Nederlandse kust. Daarom is Noordwijk één van de badplaatsen waar de provincie Zuid-Holland een kwaliteitsverbetering wil realiseren. De gemeente heeft al vergaande plannen ontwikkeld voor een drastische vernieuwing van de badplaats.

Recreatiegedrag in Zuid-Holland

In het verleden voerde de provincie Zuid-Holland om de vier jaren een grootschalig recreatieonderzoek uit. Op basis van dit onderzoek kon het recreatief tijd-ruimtegebruik van de bevolking en eventuele veranderingen in het gedrag in beeld worden gebracht. Het laatste onderzoek is uitgevoerd in 1997. Vorig jaar is bij wijze van proef geparticipeerd in het landelijke Continu Vrijetijdsonderzoek (CVTO), dat gedurende het hele jaar het vrijetijdsgedrag in beeld brengt. De eerste tussenresultaten tonen dat in het voorjaar van 2004 (1 april t/m 30 juni) Nederlanders 1,23 miljard vrijetijdsactiviteiten ondernamen en dat daarmee circa 14,3 miljard euro aan bestedingen gegenereerd. Activiteiten in het kader van 'buitenrecreatie' hebben het grootste aandeel op de totale vrijetijdsmarkt, namelijk 21%. Op de tweede plaats staat het cluster 'winkelen voor plezier/funshoppen' (20%), gevolgd door 'zelf sporten' met een aandeel van 15%. Op basis van de gegevens van het complete onderzoeksjaar, zullen in 2005 gegevens voor Zuid-Holland worden gefilterd. Op basis daarvan wordt bepaald of we in 2006 opnieuw participeren in dit landelijke onderzoek.

4 Instrumenten

In het 'Overzicht Agenda Vrijetijd 2006-2010' is steeds aangegeven wie naar onze mening het initiatief voor de uitvoering moet nemen. Wanneer partners de uitvoering ter hand nemen, kunnen zij rekenen op onze steun. In een aantal gevallen hebben wij zelf de regie of nemen wij het initiatief om partijen te stimuleren om projecten te starten. Het schema geeft verder aan wat onze rol is en die van onze partners, welk projectresultaat wordt nagestreefd en het beoogde beleidseffect.

4.1 Financiële middelen

Voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2006-2010 inclusief de boekjaarsubsidie voor het ZHBT is voor 2006 en 2007 een budget beschikbaar van 2,5 miljoen euro per jaar. Dit budget bestaat uit drie onderdelen, te weten geld voor het uitvoeren van opdrachten, projectsubsidies en het verstrekken van een boekjaarsubsidie aan de spitsorganisatie ZHBT.

Uitvoeren van opdrachten en projectsubsidies Agenda Vrijetijd Vanaf 2006 is jaarlijks voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2,0 miljoen euro beschikbaar. De gelden worden ingezet voor projecten en acties die passen binnen de Agenda Vrijetijd. Het gaat hier zowel om het uitvoeren van opdrachten als het verstrekken van subsidies. Aanvragen van derden voor een financiële bijdrage worden beoordeeld aan de hand van de criteria uit hoofdstuk 8 Vrijetijd in de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland (Asv).

Boekjaarsubsidie spitsorganisatie

Deze boekjaarsubsidie is bestemd voor het verrichten van een aantal zogenaamde spits-taken en voor de uitvoering van de strategische productontwikkeling en promotie, zoals eerder in deze Agenda is aangegeven. Deze taken worden jaarlijks vastgelegd in een op te stellen werkplan, dat door de provincie wordt goedgekeurd. In verband met de jarenlange ervaring met het ZHBT, ontvangt het ook in 2006 en 2007 een provinciale bijdrage van 500.000,00 euro.

In de Asv, hoofdstuk 8 Vrijetijd is tevens de subsidierelatie met het ZHBT opgenomen.

4.2 Nieuwe subsidieregeling Asv: hoofdstuk 8 Vrijetijd

Algemene subsidieverordening Zuid-Holland Voor de subsidieregeling van het vrijetijdsbeleid zijn specifieke regels opgesteld. Deze zijn opgenomen in hoofdstuk 8 Vrijetijd. De provincie Zuid-Holland verstrekt subsidies ten behoeve van projecten die bijdragen aan de doelstellingen van het provinciale vrijetijdsbeleid, zoals hiervoor beschreven. De subsidieverordening sluit aan bij de Agenda Vrijetijd 2006-2010. Centraal daarbij staan de beleidsthema's Kust, Cultuur en Water.

Europese subsidiemogelijkheden

Het vinden en verkrijgen van subsidies voor de realisatie van projecten is vaak heel lastig. Naast de door de provincie ter beschikking gestelde subsidiegelden, worden voor de uitvoering van de projecten binnen de Agenda Vrijetijd 2006-2010 de mogelijkheden verkend van Europese financiering.

4.3 Personeel

Behalve geld zetten wij de nodige menskracht in voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2006-2010. Dit gebeurt binnen de huidige formatie. Voorwaarde voor succes is een herkenbare en slagvaardige projectorganisatie. Vanuit de beleidssectoren recreatie, toerisme en cultuur wordt menskracht geleverd voor de uitvoering van de Agenda Vrijetijd.

Naast deze projectorganisatie zullen ook andere onderdelen van de provinciale organisatie direct of indirect betrokken worden bij de uitvoering van het vrijetijdsbeleid, zoals de afdeling Gebiedsprogramma's, Water, Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Groen, Milieu en de regiomanagers van de afdeling Economische Zaken.

4.4 Communicatie

Om de bekendheid met onze inzet op het gebied van vrije tijd extern te vergroten, wordt regelmatig over de voortgang en behaalde resultaten gecommuniceerd via nieuwsbrieven, vakbladen en onze internet-site. Daarnaast wordt – als daartoe aanleiding is – het (cultuur)toeristische en recreatieve netwerk door ons uitgenodigd voor het bijwonen van themagerichte bijeenkomsten (Kust, Cultuur en Water), waarbij het primaire doel is te rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de Agenda Vrijetijd 2006-2010. Het laten ‘zien’ van concrete resultaten en daarover met onze partners van gedachten wisselen staan in die bijeenkomsten centraal. Tevens bieden dergelijke bijeenkomsten de mogelijkheid om met het netwerk op informele wijze in contact te treden.

Tot slot streven wij ernaar om jaarlijks een organisatie in het zonnetje te zetten die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van één van de actiepunten uit de Agenda Vrijetijd.

32

4.5 Meten = Weten

Aan het monitoren van het beleid hechten wij belang, zodat tijdig bijgestuurd kan worden, ingespeeld kan worden op nieuwe kansen en dergelijke.

Meetbaar maken van resultaten

Wij hechten grote waarde aan het inzichtelijk maken van het effect van het vrijetijdsbeleid, zoals de effecten op het aantal bezoekers, de bestedingen en de werkgelegenheid, maar ook bijvoorbeeld het effect op de kwaliteitsverbetering van de voorzieningen en op het imago van Zuid-Holland, onder meer in termen van waardering en tevredenheid. Hiervoor is het nodig dat er monitoring van het beleid plaatsvindt, middels onderzoek, middels effectmetingen. Om dit goed te kunnen doen zal steeds vaker ook van partners en uitvoerders gevraagd worden om inspanningen en resultaten inzichtelijk te maken.

In het ‘Overzicht Agenda Vrijetijd 2006-2010’ zijn bij de nadere uitwerking van de projecten in grote lijnen prestatie- en effectindicatoren opgenomen.

Tussenevaluatie Eind 2006 wordt het bereikte resultaat van de beleidsinzet op het gebied van vrijetijd geëvalueerd, waardoor het nieuwe college van Gedeputeerde Staten in staat wordt gesteld zo nodig bij te sturen. Daarnaast biedt de tussenevaluatie ruimte om in te spelen op kansrijke ontwikkelingen die voor Zuid-Holland niet onbenut mogen blijven.

Overzicht Agenda Vrijetijd 2006 - 2010

Thema Kust

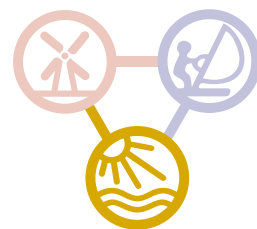
Agendapunt 1: Toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de Kust

Projecten en uitvoeringsperiode	Projectresultaat Wat is er buiten zichtbaar	Beleideffect Bijdrage aan de twee doelstellingen van de Agenda Vrijetijd: groei van de toeristische bestedingen met 10% en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Zuid-Holland
Uniforme informatievoorziening (2006-2007)	Volledige, actuele en eenduidige informatievoorziening aan badgasten langs de gehele Hollandse kust.	10%: – Leefbaarheid + Dit project voorziet in een noodzakelijke basis van de informatievoorziening voor de verdere ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het kustproduct.
Northseatrail (2006-2007)	Een internationaal kustpad voor wandelaars, gekoppeld aan een netwerk voor cultuurhistorisch erfgoed, accommodaties en kennis.	10%: + Leefbaarheid: + Provincie overschrijdend project (Europees) dat zich richt op sociaal-economische versterking van de Noordzeekustregio's en dat bijdraagt aan 10% doelstelling door het verleiden tot langer verblijf in de streek en het aanboren van nieuwe toeristenstromen.
Toeristisch-recreatieve potenties van de zwakke schakels Kust ontwikkelen (2006-2010)	De vier door het Rijk erkende zwakke schakels in het kader van kustveiligheid, te weten Noordwijk, Scheveningen, Ter Heijde en het Flauwe Werk zijn integraal ontwikkeld. Een kwaliteitsimpuls c.q. versterking en verbetering van het toeristisch-recreatieve aanbod in de betreffende badplaatsen.	10%: + Leefbaarheid: ++ Verhoging van de aantrekkingskracht door een kwalitatief beter kustproduct. Effecten worden pas op termijn (vanaf 2007) zichtbaar wanneer concrete projecten en maatregelen zijn uitgevoerd.

Agendapunt 2: Kustsegmentatie

Noordwijk (2006-2007)	De internationale concurrentiepositie in de congres- en toeristenmarkt van de badplaats Noordwijk is behouden/ versterkt doordat het Vuurtorenplein en het Palaceplein zijn ontwikkeld tot een kwalitatief hoog toeristisch kerngebied.	10%: + Leefbaarheid: + De kwaliteitsverbetering zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van extra toeristenstromen naar de badplaats, het verleiden tot langer verblijf en/of herhalingsbezoek van bestaande toeristenstromen.
Brouwersdam (2006-2010)	Brouwersdam is ontwikkeld tot een trendsetzend, sportief strand- en watersportcentrum voor actieve/ passieve toeristen en strandbezoekers.	10%: + Leefbaarheid: + De kwaliteitsverbetering zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van extra toeristenstromen naar de badplaats, het verleiden tot langer verblijf en/of herhalingsbezoek van bestaande toeristenstromen.

- +(+)** levert een (grote) bijdrage aan doelstelling
- levert geen bijdrage aan doelstelling

Inzet/rol provincie Inclusief indicatie totale project/proceskosten voor de periode 2006-2010	Inzet externe partijen
Rol: Initiërend, regisserend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: subsidies	Trekker: kustprovincies Overige partijen: Rijkswaterstaat, gemeenten, politie, brandweer, VVV-organisaties en andere belanghebbenden.
Rol: Regisserend d.m.v. participatie in projectgroep t.b.v. planvorming Indicatieve inzet middelen: € 60.000	Trekker: provincie Friesland Overige partijen: provincies Groningen, Noord-Holland en Zeeland, Interreg IIIB Leadpartners.
Rol: Initiërend, regisserend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 200.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland (afdeling Water) Overige partijen: o.a. gemeenten, waterschappen, rijksoverheid, intermediaire organisaties, toeristische recreatieve bedrijven.
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 75.000 + subsidies	Trekker: gemeente Noordwijk Overige partijen: ZHBT, Ministerie van EZ, kustprovincies en overige belanghebbenden.
Rol: Initiërend, regisserend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 187.500 + subsidies	Trekker: gemeente Goedereede Overige partijen: o.a. rijksoverheid, Rijkswaterstaat, waterschappen, recreatieschap De Grevelingen, provincie Zeeland, Vereniging van Recreatieondernemers Kop van Goeree, GZH, ZHBT, VVV Ouddorp, ISGO en Jeugdpanel 2004 van de provincie Zuid-Holland.

Thema Cultuur

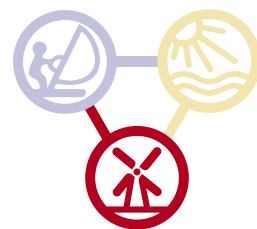
Agendapunt 3: Ontwikkelen perspectiefvolle toplocaties

Projecten en uitvoeringsperiode	Projectresultaat Wat is er buiten zichtbaar	Beleideffect
Kinderdijk (2006-2008)	Deze werelderfgoed locatie is tot een hoogwaardig knooppunt ontwikkeld. Kinderdijk (als ontvangstpoort van de Alblasserwaard) is een vliegwiel voor de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in de regio en integraal onderdeel van de stedelijke as Rotterdam-Dordrecht.	10%: ++ Leefbaarheid: ++ Door toename van het aantal groepsbezoeken aan Kinderdijk (internationaal en nationaal) al dan niet als onderdeel van een dagarrangement (gekoppeld aan Alblasserwaard en Drechtsteden). Een gedeelte van het groepsbezoek per bus wordt vervangen door vervoer over water. (Rotterdam investeert 4,5 miljoen euro 2004: 22 schepen p/j, verwacht 35 schepen p/j. Verwachte inkomsten: € 450.000 per schip.)
Vermeer in Delft (2006-2008)	Vermeer is ontwikkeld tot bezoekmotief voor Delft en Zuid-Holland door verknoping van het bestaande Vermeer-aanbod in Zuid-Holland, versterking van de strategische promotie en opening van het Vermeercentrum Delft.	10%: + Leefbaarheid: + Aantrekken en langer vasthouden van nieuwe (internationale) toeristen door het realiseren van een internationaal bezoekbaar en beleefbaar kwalitatief hoogwaardig aanbod zal een directe bijdrage leveren aan de 10% verhoging toeristische bestedingen.
Keukenhof (2008-2010)	De Keukenhof is ontwikkeld tot een knooppunt voor hoogwaardige vrijetijdsvoorziening en internationale congresaccommodatie, waardoor een jaarrond exploitatie mogelijk is. Daarbij wordt tevens een relatie gelegd met de ontsluiting van het recreatieve netwerk (o.a. wandel- en fietspaden) in de omgeving van de Keukenhof met respect voor de cultuurhistorische identiteit van de regio.	10%: ++ Leefbaarheid: + De jaarrond exploitatie van Keukenhof zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van extra toeristenstromen, het verleiden tot langer verblijf in de streek en/of herhalingsbezoek van bestaande toeristenstromen.
Hofkwartier (2006-2007)	Het Hofkwartier is ontwikkeld als hoogwaardige cultuurhistorische vrijetijdsvoorziening. Als vliegwiel voor nieuwe cultuurtoeristische, recreatieve ontwikkelingen in de regio worden nieuw bezoekmotieven gegenereerd voor bezoekers uit de regio en daarbuiten.	10%: + Leefbaarheid: + Gemeente Dordrecht denkt 200.000 extra bezoekers op jaarbasis aan te trekken, op basis van regionale, landelijke en internationale doelgroepen. Door inbreng van deze nieuwe functie voor het centrum van Dordrecht, wordt de kwaliteit van de leefbaarheid verbeterd.

Agendapunt 4: Verknopen van cultuurhistorische en groene parels

Wierickerschans en omgeving (2006-2010)	Om de cultuurhistorische schans te behouden is deze gerestaureerd en ontwikkeld als regionaal knooppunt met een bezoekerscentrum, horeca, hotel en winkels. De recreatieve ontsluiting (o.a. wandel- en fietspaden) van het fort is verbeterd en er zijn vanuit het knooppunt relaties gelegd met het Groene Hart.	10%: + Leefbaarheid: ++ De Wierickerschans als centraal punt voor met name dagtochtjes in het Groene Hart, zal deels zelfstandig inkomsten genereren, maar stimuleert daarnaast bezoekers het Groene Hart te 'ontdekken'. Het zet daarbij in op een langer verblijf in het Groene Hart en herhalingsbezoek.
Nieuwe Hollandse Waterlinie (2006-2010)	De gebieden rond Diefdijk en Loevestein zijn d.m.v. toeristisch-recreatieve arrangementen ontwikkeld tot cultuurtoeristische parels in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De landelijke opgaven voor de Linie zijn regionaal uitgewerkt en vertaald naar (RO)beleid en uitvoeringsprojecten, waarbij relatie is gelegd met provinciaal beleid voor o.a. waterberging, molens, archeologie en de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS).	10%: + Leefbaarheid: ++ Belangrijke impuls voor de leefbaarheid in het gebied door het ontwikkelen van een kwalitatief sterk cultuurhistorisch product voor recreanten en toeristen. Effecten op besteding en werkgelegenheid worden pas op termijn zichtbaar wanneer concrete projecten en maatregelen zijn uitgevoerd.

- +(+)** levert een (grote) bijdrage aan doelstelling
- levert geen bijdrage aan doelstelling

Inzet/rol provincie Inclusief indicatie totale project/proceskosten voor de periode 2006-2010	Inzet externe partijen
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Proactieve inbreng vrijetijdsmogelijkheden in programma afspraken Drechtsteden/provincie Zuid-Holland + bewaken voortgang programma afspraken Drechtsteden/provincie Zuid-Holland. Indicatieve inzet middelen: € 200.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: o.a. gemeenten, toeristische marketing- en promotieorganisaties, ZHBT, ANWB, Kamers van Koophandel, toeristische branche-organisaties.
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Stimuleren van uitvoeringsprojecten derden. Indicatieve inzet middelen: € 100.000 + subsidies	Trekker: St. VermeerDelftCentrum en gemeente Delft Overige partijen: ZHBT en overige partners voor strategische promotie en verknopen bestaand Vermeer-aanbod in Zuid-Holland.
Rol: Initiërend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: P.M. + subsidies	Trekker: St. Internationale Bloemententoonstelling Keukenhof Overige partijen: gemeente Lisse, St. Kasteel Keukenhof, KvK Rijnland, VVV Holland-Rijnland.
Rol: Initiërend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 200.000 + subsidies	Trekker: gemeente Dordrecht Binnen afsprakenkader Drechtsteden
Rol: Regisserend, initiërend en voorwaardenscheppend Uitwerken van diverse deelprojecten waaronder bezoekerscentrum en Belvédère-uitwerking van de schans in zijn omgeving. Indicatieve inzet middelen: € 100.000 + subsidies	Trekker: Staatsbosbeheer Overige partijen: gemeente Bodegraven (en provincie Zuid-Holland) op basis van een samenwerkingsovereenkomst.
Rol: Voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 30.000 + subsidies	Trekker: partijen uit Pact van Loevenstein zorgen voor de regionale uitwerking en uitvoering van de landelijke hoofdopgaven Panorama Krayenhoff. Overige partijen: waterschap Rivierenland, gemeenten Gorinchem en Leerdam (bij de regionale uitwerking).

Thema Water

Agendapunt 5: Waterrecreatie

Projecten en uitvoeringsperiode	Projectresultaat Wat is er buiten zichtbaar	Beleideffect Bijdrage aan de twee doelstellingen van de Agenda Vrijetijd: groei van de toeristische bestedingen met 10% en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Zuid-Holland
Hollands Plassen-gebied (2006-2007)	In het basistoervaartnet zijn knelpunten opgelost door het aanpassen van kunstwerken, het aanbrengen van voorzieningen en het ontwikkelen van knooppunten/ overstapplaatsen. De droge en natte infrastructuur is verknoopt met cultuurhistorische belevingsdoelen in het gebied. De waterhistorie van Zuid-Holland (vaarverbindingen) is zichtbaar gemaakt door o.a. het toeristisch-recreatief benutten van het Varend Erfgoed.	10%: + Leefbaarheid: + Een kwaliteitsverbetering in het Plassengebied zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van extra toeristenstromen naar het gebied, een langer verblijf in het gebied.
Deltagebied (2008-2010)	De knelpunten in de waterverbindingen in de Delta, de driehoek: Goeree-Overflakkee, Voorne Putten Rozenburg en Hoeksche Waard, zijn opgelost door het openstellen en/of ontwikkelen van vaarverbindingen. Tevens zijn watersportvoorzieningen verbeterd en is in samenwerking met de provincies Zeeland en Noord-Brabant de Delta ontwikkeld en gepromoot als watersportgebied.	10%: + Leefbaarheid: + Een groter aanbod van vaarverbindingen in de Delta zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van extra waterrecreanten, een langer verblijf in het gebied.

Agendapunt 6: Ontwikkelen toeristisch-recreatief netwerk in relatie tot vaarwegen

Waterverbinding Leiden-Delft (2006)	De provincie wil de vaarroute tussen Delft en Leiden optimaliseren voor toeristische doeleinden. De centra van de cultuurhistorische steden zijn beter bereikbaar via de vaarverbinding, in de omgeving van de waterverbinding heeft de provincie een koppeling gelegd met de wandelinfrastructuur en groengebieden. De cultuurhistorische brugwachtershuisjes hebben een nieuwe functie.	10%: +/- Leefbaarheid: + Het directe effect van dit project op de toeristische bestedingen zal beperkt zijn. Het indirecte effect zal zich pas op termijn doen gelden. De kracht van het project is vooral gelegen in de voorbeeldfunctie die er van uit gaat, en die uiteindelijk moet leiden tot een substantiële kwaliteitsverbetering van de recreatieve infrastructuur in de hele provincie.
Waterverbinding Rotterdam-Dordrecht (2006-2007)	Een fysiek toeristisch-recreatief netwerk t.b.v. toeristische, recreatieve en culturele voorzieningen is ontwikkeld, gekoppeld aan het optimaal benutten van de water(bus)verbinding. Het onderscheidend aanbod (o.a. Kinderdijk) is goed bereikbaar vanaf de waterverbinding en vanuit de steden Rotterdam en Dordrecht.	10%: + Leefbaarheid: ++ Door het aanbod te vergroten van cruiseschepen/ riviercruises, gericht op landelijke en regionale bezoekers. Afspraak Drechtsteden: 5% meer toeristische bestedingen in 2007.

+(+) levert een (grote) bijdrage aan doelstelling

- levert geen bijdrage aan doelstelling

Inzet/rol provincie Inclusief indicatie totale project/proceskosten voor de periode 2006-2010	Inzet externe partijen
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend De provincie stimuleert het opstellen van een visie en ondersteunt de uitvoeringsprojecten in het Plassengebied. Indicatieve inzet middelen: € 75.000 + (rijks)subsidies	Trekker: diverse partijen Overige partijen: gemeenten en waterschap in het Plassengebied (Groene Hart Platform) en ondernemers.
Rol: Regisserend Stimuleren van uitvoering en advisering. Indicatieve inzet middelen: € 35.000 + (rijks)subsidies	Trekker: diverse partijen Overige partijen: recreatieschappen, waterschappen, gemeenten en ondernemers.
Rol: Initiërend naar voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 50.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland en externe partijen Overige partijen: gemeenten, VVV's, ondernemers en ZHBT.
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Proactieve inbreng vrijetijdsprogramma afspraken Drechtsteden. Bewaken voortgang programma afspraken Drechtsteden/provincie Zuid-Holland. Indicatieve inzet middelen: € 200.000 + subsidies	Trekker: Drechtstedenbureau Overige partijen: gemeenten Rotterdam, Dordrecht en Alblasterdam.

Thema Algemeen

Agendapunt 7: Professionalisering van de sector

Projecten en uitvoeringsperiode	Projectresultaat Wat is er buiten zichtbaar	Beleids­effect Bijdrage aan de twee doelstellingen van de Agenda Vrijetijd: groei van de toeristische bestedingen met 10% en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Zuid-Holland
Bundelen en opschalen marketing & promotie (2006-2010)	Er is een efficiënte en effectieve (organisatie)structuur van marketingorganisaties (backoffice, frontoffice) in Zuid-Holland uitgewerkt en opgezet en een professioneel partnerschap ontstaan waardoor 'Zuid-Holland' als geheel een herkenbaarder toeristisch profiel heeft gekregen.	10%: ++ Leefbaarheid: + Het project zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, doordat de bundeling van expertise, budget en slagkracht zorgt voor een effectieve invulling en uitvoering van de toeristische marketing en promotie, productontwikkeling en branding.
Grootschalige Evenementen (2006-2010)	Een professionele omgeving t.b.v. organisatie en promotie van grootschalige evenementen is ontwikkeld. Een eerste ervaring wordt opgedaan met de voorbereidingen van Rembrandt 400.	10%: ++ Leefbaarheid: +/- Evenementen leveren een direct bezoekmotief naar een stad of regio en genereert daarmee directe toeristische bestedingen. Uit onderzoek het NRIT (2004) blijkt dat de markt voor grotere evenementen is toegenomen en dat een goede en professionele organisatie de succesfactor van een evenement is. Er wordt aangesloten op de kansen (krachten bundelen) die het Ministerie van EZ biedt in haar VTA.
NORT-project (2006-2010)	Door het inzetten van NORT-coördinatoren in de regio, is een aantoonbare kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod tot stand gebracht door ondernemers te stimuleren tot het opstellen van bedrijfsplannen, te voldoen aan kwaliteitsnormen in de sector en samen te werken zowel op bedrijfs- als gebiedsniveau. Daarbij zijn aspecten als duurzaamheid c.q. het milieu nadrukkelijk betrokken. Daarmee wordt (weer) voldaan aan de hoogwaardige kwaliteit die de hedendaagse toerist vraagt.	10%: + Leefbaarheid: + Het project zal op langere termijn zowel een kwalitatieve als kwantitatieve bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, wanneer er concrete projecten en maatregelen zijn uitgevoerd. Doel is te komen tot een verdere versterking van de concurrentiepositie van (cultuur)toerisme en recreatie in Zuid-Holland.

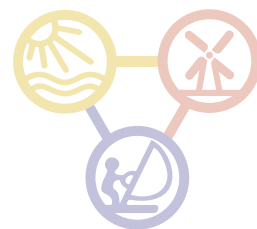
Agendapunt 8: Publiekscommunicatie

Koppeling (regionale) vrijetijdsinformatie op internet (2006-2008)	De informatievoorziening over het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen in Zuid-Holland (via internet) is verbeterd. Een goede centrale database over het totale vrijetijdsaanbod biedt actuele informatie voor diverse communicatie-uitingen.	10%: + Leefbaarheid: + Door het verbeteren van de informatievoorziening, kan de (potentiële) bezoeker zich gemakkelijker en beter informeren over de mogelijkheden. Hierdoor is er bijv. ook meer zicht op combinatiemogelijkheden voor een bezoek aan (een regio in) Zuid-Holland. De informatie is toegespitst op diverse doelgroepen.
Stadskaarten met informatie over vrijetijdsaanbod 'om de hoek' (2008-2010)	Stadsbewoners zijn geïnformeerd over het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen bij hen 'om de hoek', door uitgave van een goede toegankelijke kaart die 'gratis' is verspreid en in meerdere talen is uitgegeven.	10%: +/- Leefbaarheid: ++ Door het aanbieden van laagdrempelige informatie, worden de inwoners van Zuid-Holland steden bekend met de recreatiemogelijkheden (o.a. wandelen/ fietsen, groengebieden en recreatieplassen) die in en rondom de stad te vinden zijn. Hierdoor worden bewoners gestimuleerd er eens op uit te trekken, waardoor vrijetijdsparticipatie wordt bevorderd.

Agendapunt 9: Bereikbaarheid toeristisch-recreatief aanbod met openbaar vervoer

Goede koppeling openbaar vervoer (2006-2008)	Het toeristisch-recreatieve aanbod voor de bezoeker en bewoner van Zuid-Holland is beter bereikbaar geworden met het openbaar vervoer. De kustattracties en bezoekersdoelen zijn bereikbaar met de 'kustbus' en het toeristisch-recreatief aanbod in de regio's d.m.v. bijvoorbeeld 'groene haltes' en vervoer over water. Hierbij wordt o.a. aangesloten bij het netwerk kustmobiliteit, een gezamenlijk project van de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland.	10%: ++ Leefbaarheid: + Een betere bereikbaarheid van het toeristisch-recreatieve aanbod zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van een bezoekerstoename, een langer verblijf en ruimere besteding in het gebied. De toegankelijkheid van omliggende groengebieden zal verbeteren.
Betere informatievoorziening (2007-2010)	De informatievoorziening over het openbaar vervoer is verbeterd door handzame overzichten van het openbaar vervoer en de ontsluiting van het vrijetijdsaanbod. De overzichten worden verspreid op centrale openbaarvervoerlocaties.	10%: ++ Leefbaarheid: + Betere informatievoorziening over de bereikbaarheid van het toeristisch-recreatieve aanbod door middel van openbaar vervoer zal een bijdrage leveren aan de 10% doelstelling, door middel van een bezoekerstoename.

+ (+) levert een (grote) bijdrage aan doelstelling
- levert geen bijdrage aan doelstelling

Inzet/rol provincie Inclusief indicatie totale project/proceskosten voor de periode 2006-2010	Inzet externe partijen
Rol: Initiërend en regisserend Indicatieve inzet middelen: € 200.000	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: o.a. gemeenten, toeristische marketing- en promotieorganisaties, ZHBT, ANWB, Kamers van Koophandel, toeristische branche-organisaties.
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Indicatieve inzet middelen: € 500.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: diverse partijen die actief de samenwerking regionale/landelijke partijen opzoeken, om grootschalige evenementen neer te zetten, t.a.v. organisatie en promotie.
Rol: Regisserend en voorwaardenscheppend Door het proces te faciliteren en te ondersteunen op basis van een prestatiecontract. Indicatieve inzet middelen: subsidies	Trekker: NORT (RECRON, Koninklijk Horeca Nederland, HISWA) Overige partijen: Kamers van Koophandel, (cultuur)toeristisch-recreatief bedrijfsleven.
Rol: Regisserend en initiërend Indicatieve inzet middelen: € 225.000	Trekker: provincie Zuid-Holland/ZHBT Overige partijen: regio VVV's, natuur- en recreatieschappen / GZH, Erfgoedhuis, toeristisch/recreatieve samenwerkingsverbanden, etc.
Rol: Initiërend Indicatieve inzet middelen: € 75.000 t.b.v. van drie pilots in mogelijk Gouda, Delft en Dordrecht	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: grote en middelgrote steden, regio VVV's, belangenorganisaties en regionale partijen.
Rol: Initiërend en voorwaardenscheppend Concessies met openbaarvervoerbedrijven aanpassen. Indicatieve inzet middelen: € 75.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: kustgemeenten, samenwerkingsverbanden, Kamers van Koophandel, regio VVV's, ondernemers, openbaarvervoerbedrijven en andere vervoerbedrijven.
Rol: Initiërend en regisserend Uitwerken van een visie voor het buitengebied, afspraken met vervoersbedrijven, samenwerkingsverbanden en gemeenten. Indicatieve inzet middelen: € 35.000 + subsidies	Trekker: provincie Zuid-Holland Overige partijen: kustgemeenten, samenwerkingsverbanden, Kamers van Koophandel, regio VVV's en ondernemers.

Bijlage **Impressie bestuurlijke werkconferentie ‘Kanskaarten voor Zuid-Holland’**

1. Voorgeschiedenis

Aanleiding: naar nieuw toeristisch beleid provincie Zuid-Holland

Het huidige toeristische beleid van de provincie Zuid-Holland is vastgelegd in het Actieplan Toerisme en loopt tot 2005. De provincie Zuid-Holland heeft het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme (ZHBT) opdracht gegeven te onderzoeken waar in de komende vijf jaar de potentie en ontwikkelingsrichting van het toerisme ligt in de provincie Zuid-Holland. Het onderzoek moet handvatten bieden voor het nieuw op te stellen provinciaal beleid vrije tijd voor de periode 2006-2010.

Vooronderzoek Als eerste stap heeft het ZHBT in 2003 en 2004 voorbereidend bronnenonderzoek verricht. Dit heeft geleid tot de rapportage ‘Kanskaarten voor toerisme’, waarin een aantal denksporen voor ontwikkelingsmogelijkheden van het toerisme in de provincie Zuid-Holland en voor toekomstig toeristisch beleid van de provincie Zuid-Holland zijn geïdentificeerd.

Ambtelijke werkconferenties per streekplangebied

Daarnaast zijn er in september en oktober per streekplangebied (er zijn vier streekplangebieden in Zuid-Holland: Oost, West, Rijnmond en Zuid) interactieve werkconferenties georganiseerd. In deze werkconferenties is het toeristisch netwerk (gemeenten, toeristisch-recreatieve bedrijven, regio VVV's, branche- en koepelorganisaties) geconsulteerd en is er met name gebrainstormd over de vraag: “welke toeristische kansen mag Zuid-Holland de komende jaren niet laten liggen en wie zijn er nodig om die kansen te benutten?” De werkconferenties zijn stuk voor stuk afgesloten met een advies van het toeristisch netwerk aan Erik van Heijningen, portefeuillehouder toerisme, recreatie en cultuur van de provincie Zuid-Holland.

De gedeputeerde nam aan het einde van elke werkconferentie de uitkomsten van die dag in ontvangst en gaf zijn reactie hierop. Een impressie van de ambtelijke werkconferenties is beschikbaar.

Bestuurlijke werkconferentie Zuid-Holland

Als laatste belangrijke stap in het verzamelen van bouwstenen voor het nieuwe toeristisch beleid is op 1 december 2004 een bestuurlijke werkconferentie georganiseerd. Onder leiding van discussieleider Onno Zwart, directeur van Marktplan Adviesgroep, en gedeputeerde Erik van Heijningen van de provincie Zuid-Holland, is er gediscussieerd over een aantal thema's. De bestuurlijke werkconferentie vond plaats op Rotterdam Airport.

2. Opzet bestuurlijke werkconferentie toerisme

Dagvoorzitter De bestuurlijke werkconferentie is geleid door de dagvoorzitter en tevens discussieleider, Onno Zwart, directeur van Marktplan Adviesgroep BV.

Discussiethema's Op de bestuurlijke werkconferentie is gediscussieerd over de meest opvallende en relevante uitkomsten uit het vooronderzoek en de werkconferenties per streekplangebied. Op de bestuurlijke werkconferentie is er ingegaan op de volgende discussiethema's:

■ **Rol van de provincie**

Waar ligt de toegevoegde waarde van provinciaal vrijetijdsbeleid en wat wordt er in het veld van de provincie verwacht?

■ **Scherpe keuzes en stellen van prioriteiten**

Welke speerpunten moet de provincie kiezen in het nieuwe provinciale vrijetijdsbeleid? Drie of vier speerpunten? Prioriteren binnen speerpunten?

■ Invalshoek achter inzet instrumentarium provincie voor vrijetijdsbeleid

Welke criteria dient de provincie te hanteren bij de inzet van haar instrumentarium voor vrijetijdsbeleid. Versnippering versus doelmatigheid? Ondersteuning in brede zin of inzet op majeure projecten?

■ Marketing van het vrijetijdsaanbod in Zuid-Holland

Eén uitvoeringsorganisatie voor toeristische marketing in Zuid-Holland? Plaats regio VVV's en ZHBT. Positie en invloed van grote steden. Visie vanuit de branche-organisaties, VVV Nederland en NBTC.

Stellingen Op de werkconferentie is ieder discussiethema ingeleid en gevoerd aan de hand van een aantal stellingen. Deelnemers aan de werkconferentie konden door middel van groene en rode kaarten aangeven of ze het eens of oneens waren met de stellingen. De uitkomst van elke stelling wordt (globaal) aangegeven door de weergave van rode en groene balken.

Settings discussiethema's Voor de discussiethema's 'Rol van de provincie', 'Scherpe keuzes en stellen van prioriteiten' en 'Marketing van het vrijetijdsaanbod in Zuid-Holland' is een 'Barend en van Dorp' setting gebruikt. Bij deze thema's is een aantal gasten aan tafel uitgenodigd om over het onderwerp te discussiëren.

Het 'publiek' had ook de mogelijkheid om zich in de discussie te mengen. Voor het discussiethema 'invalshoek achter inzet instrumentarium provincie voor vrijetijdsbeleid' is de zaal verdeeld in kleine werkgroepen van circa acht tot tien personen. De werkgroepen kregen een opdracht mee en de uitkomsten van deze opdracht zijn door elke werkgroep plenair gepresenteerd aan de gedeputeerde, die daar ten slotte zijn reactie op gaf.

3. Uitkomsten bestuurlijke werkconferentie

Discussiethema 1: Rol van de provincie

Gasten 'Barend en van Dorp' setting

- De heer A.H. Zwart - directeur Marktplan Adviesgroep (discussieleider).
- De heer F.D. van Heijningen - gedeputeerde toerisme provincie Zuid-Holland. De heer L.X. den Hollander - directeur camping de Klepperstee.
- De heer E.R. van der Geest - portefeuillehouder toerisme gemeente Hellevoetsluis.
- De heer F.L.J.M. Jansen - voorzitter Platform toerisme & recreatie Duin- en Bollenstreek.
- De heer A.R.J.M. van Huut - portefeuillehouder toerisme gemeente Gouda.

Stelling 1: 'De provincie komt alleen in actie indien bedrijfsleven en lokale overheden hun verantwoordelijkheden nemen'.

Stelling 2: 'Het vrijetijdsbeleid van de provincie is per definitie gericht op (boven)regionale zaken'.

Opvallende statements in de discussie

- De provincie dient samenwerking te stimuleren. Het toeristisch aanbod van Zuid-Holland bestaat uit verschillende grote en kleinere componenten. Het is de rol van de provincie om hier samenhang/eenheid in te brengen. De provincie dient zich dus te richten op bovenregionale zaken en lokale initiatieven te bundelen met andere initiatieven.
- Het is van belang dat het provinciaal toeristisch beleid goed aansluit bij regionale initiatieven. De huidige Asv, paragraaf toerisme, is nu te veel gericht op lokale zaken (zogenaamd achterstallig onderhoud).
- Het bedrijfsleven moet zijn eigen verantwoording nemen en geen afwachtende houding aannemen. Het bedrijfsleven moet zelf met plannen komen om

vervolgens naar lokale partijen te stappen. Als het bedrijfsleven echt geen voet aan de grond bij lokale partijen krijgt, is de provincie de aangewezen partij om het conflict op te lossen (voorbeeld Kinderdijk).

- Het is de taak van de provincie om ook zelf het voortouw te nemen. De provincie moet zaken oppakken die anders niet van de grond komen of vastzitten in de ontwikkeling.
- De provincie is hoeder van het algemeen toeristisch belang.
- De provincie dient kansrijke initiatieven te ondersteunen waarvoor draagvlak bestaat.

Reactie gedeputeerde Erik van Heijningen

- De provincie gaat zich niet branden aan zaken die al jaren vastzitten. Geen gesleur aan zaken waar al jaren niets van de grond komt.
- De provincie dient vooral in te zetten op bovenlokale initiatieven.

Discussiethema 2: Scherpe keuzes en stellen van prioriteiten

Gasten 'Barend en van Dorp' setting

- De heer A.H. Zwart - directeur Marktplan Adviesgroep (discussieleider).
- De heer F.D. van Heijningen - gedeputeerde toerisme provincie Zuid-Holland.
- De heer G. van Duin - portefeuillehouder toerisme gemeente Noordwijk.
- De heer C. Baljé - portefeuillehouder toerisme gemeente Delft.
- De heer W.W.H. Jansen - voorzitter Raad van Bestuur Keukenhof.
- De heer R. Smits van Waesberghe - directeur regio VVV het Groene Hart.

Stelling 1: 'Scherpe keuzes zijn noodzakelijk voor een succesvol provinciaal vrijetijdsbeleid'.

Stelling 2: 'Het speerpunt Bloemen & bollen moet vervangen worden door Water'.

Stelling 3: 'De provincie investeert niet in voorzieningen maar alleen in activiteiten die aantoonbaar bezoek genereren'.

Stelling 4: 'Badplaatsen en cultuur-historische topsteden zijn zelf verantwoordelijk voor hun fysieke toeristische infrastructuur'.

Opvallende statements in de discussie

- Het is belangrijk dat er geprioriteerd wordt en duidelijke keuzes gemaakt worden binnen het provinciale vrijetijdsbeleid.
- Toeristisch beleid = economisch beleid. Er moet geprioriteerd worden op die gebieden/thema's waar het meeste geld verdiend kan worden, dat wil zeggen daar waar de grootste groei van bezoekers en bestedingen gerealiseerd kan worden.
- Focus als provincie op de zaken die lokale partijen zelf niet kunnen zoals internationale marketing. Hier ligt een rol voor de provincie.
- Het toeristisch product in Zuid-Holland is een keten en bestaat uit kleine samengestelde schakels; Kust, Cultuur, Bloemen & bollen, Water. Het is belangrijk dat deze schakels in het beleid niet worden overgeslagen waardoor de toeristische ketting verbroken wordt.
- De provincie dient ook oog te hebben voor de kleine parels.

Reactie gedeputeerde Erik van Heijningen

- Binnen het provinciaal toeristisch beleid moeten er duidelijke keuzes gemaakt worden. Keuze dus voor een beperkt aantal speerpunten. Dit betekent dat je ook zaken niet gaat doen.
- Water is een kansrijk speerpunt. Over of dit speerpunt opgenomen wordt in het beleid en of dit dan ten koste gaat van het speerpunt Bloemen & bollen is nog geen uitspraak te doen. Het speerpunt Bloemen & bollen zou bijvoorbeeld ook onder het speerpunt Cultuur kunnen worden 'ingedeeld'.

- De provincie dient zich niet bezig te houden met het lokale achterstallig onderhoud; wel met het realiseren van voorzieningen op bovenlokaal niveau.

Discussiethema 3: invalshoek achter inzet instrumentarium provincie voor vrijetijdsbeleid

Stelling 1: 'Versnippering van het provinciale budget voor vrije tijd moet worden vermeden'.

Stelling 2: 'De provincie participeert alleen nog maar in vrijetijdsprojecten met een ondergrens van minimaal € 100.000,00 voor de provinciale inzet'.

Setting: 'discussiëren in kleine werkgroepen die plenair terugrapporteren'.

In dit discussiethema zijn de deelnemers verdeeld in groepen van circa acht personen. Elke groep kreeg vervolgens de volgende opdracht mee:

"U heeft een miljoen en wat gaat u daar mee doen?"

(Verplaats u zich eens in de gedeputeerde, waaraan gaat u dit bedrag besteden, waarom en hoe; wat levert de investering op?)

Elke groep kreeg een kartonnen cheque uitgereikt waarop zij hun 'statement' konden schrijven. De statements, kort en bondig, zijn gepresenteerd aan de gedeputeerde die daar vervolgens zijn reactie op gaf.

Reactie gedeputeerde Erik van Heijningen

Er zijn een paar opvallende uitkomsten:

- Er wordt veel belang gehecht aan marketing, promotie en acquisitie.
- Intensivering van de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven door het opstarten van een NORT-project komt ook vaak terug in de statements. In beginsel sta ik hier positief tegenover.
- Inzetten op een aantal grote projecten zoals Kinderdijk en Keukenhof.

De uitkomsten per groep

Groep 1:

- Samenwerken en verbinden (on top off met als resultaat investeringen in kansrijke hardware)
- Altijd bovenlokaal
- 1 miljoen is niks! Maak er 100 van!

Groep 2:

- Keukenhof: regionaal toeristencentrum
- Gezondheid-sport, wellnesscentrum Noordwijk (kuuroordachtig)
- Uniforme toeristische bewegwijzering op provinciaal niveau
- Faciliteren: parkeervoorzieningen ondergronds, paviljoens op het strand, jaarrond exploitatie, schone blauwe zee
- Marketing & promotie (o.a. website)
- Cultuurevenementen (zoals Rembrandt)

Groep 3:

Speerpunten

- Belangrijk om meerwaarde voor elkaar te laten krijgen!
- Organisatorische infrastructuur
- Water verbinden met cultuurhistorie

Groep 4:

- NORT Zuid-Holland!!
- Advies
- Kennisoverdracht
- Samenwerking
- 1=4
- Kwaliteitsverbetering

Groep 5:

- Arrangementen voor fietsen en varen
- Knooppuntensysteem
- Promotie. Het mooie ligt om de hoek!
- Belangrijk: eigen inwoners hebben ook economische factor

Groep 6:

Onderzoek/inventariseer:

1. Wat wil de toerist
2. Waar zit de potentie
3. Dan keuzes maken
4. Vervolgens concreet investeren

Concreet investeren in:

- Nieuw bezoekerscentrum molens Kinderdijk
- Royal Holland house concept

Groep 7:

- NORT Zuid-Holland project starten voor vier jaar!!! Pragmatisch inzetten op specifieke projecten (samenwerking 3x branches + overheden)
- Kwaliteitsimpuls molens Kinderdijk (toegankelijkheid + horeca)
- Ontwikkeling natte bedrijventerreinen
- Bijdrage kwaliteitsverbetering badplaatsen

Groep 8:

- Fietsknooppuntensysteem
- Molens Kinderdijk (infrastructuur/ontsluiting)
- Wij willen minstens 10 miljoen!

Groep 9:

Regionale activiteiten

- Bijvoorbeeld waterverbindingen
- Van waterbus tot fluisterboot
- Gezamenlijke promotie
- Gezamenlijk aanbod/arrangementen
- Ketenbenadering: molens-cultuurhistorie-Keukenhof

■ Totaal € 500.000,00

Prioritaire activiteiten

- Water (€ 200.000,00)
- Kust (€ 200.000,00)
- Cultuur (€ 100.000,00)

Groep 10:

- Aansluiten NBTC (landelijk) (25% budget)
- Flankerend beleid (niet-toeristische budgetten)
- Internationale marketing
- Zelfstandige profilering Zuid-Holland (50% budget)
- Flankerend beleid (niet-toeristische budgetten)
- Promoten groeiers
- Innovatie (25% budget)
- Kansrijke initiatieven ondersteunen

Discussiethema 4: marketing van het vrijetijdsaanbod in Zuid-Holland

Stelling 1: 'Provinciaal vrijetijdsbeleid is zinloos zonder goede marketing'.

G

Stelling 2: 'Voor een efficiënte en samenhangende uitvoering van de vrijetijdsmarketing moeten alle marketing en promotieactiviteiten worden ondergebracht bij één uitvoeringsorganisatie'.

G

R

Gasten 'Barend en van Dorp' setting

- De heer A.H. Zwart - directeur Marktplan Adviesgroep (discussieleider).
- De heer F.D. van Heijningen - gedeputeerde toerisme provincie Zuid-Holland.
- De heer G.J. Korte - directeur Kijkduinpark.
- De heer M.A.G. Smeets - directeur regio VVV Holland Rijnland.
- De heer G. Veldhuijzen - portefeuillehouder toerisme gemeente Dordrecht.
- Mevrouw M. Klein - directeur Rotterdam Marketing.

Opvallende statements in de discussie

- De huidige uitvoering van de toeristische marketing en promotie is niet optimaal georganiseerd in Zuid-Holland. Bezoekersstromen worden niet aan elkaar gekoppeld.
- Elke discussie over structuur en organisatie is onzinnig, zolang er een duidelijke provinciale visie ontbreekt.
- Het bedrijfsleven moet meer samenwerken en inzetten op collectieve promotie. Dit gebeurt nu nog veel te weinig. Ondernemers kunnen niet over hun eigen schutting heen kijken.
- Opschalen van de uitvoering van de toeristische promotie naar provinciaal niveau betekent dat je het lokale draagvlak vanuit ondernemers verliest en dus ook het draagvlak voor promotiebudgetten.
- Het is niet vanzelfsprekend dat voor de uitvoering van de binnenlandse promotie één organisatie in Zuid-Holland de uitvoering ter hand moet nemen. Eén uitvoeringsorganisatie voor de buiten-

landpromotie van Zuid-Holland ligt meer voor de hand.

- In de huidige prijzenoorlog is het belangrijk veel te investeren in promotie. Wat betreft de promotie van de kust dient er samenwerking gezocht te worden tussen de provincie Noord-Holland en Zuid-Holland.
- Op dit moment is er een 'overhead' aan deskundigheid. Het is van belang dat deze 'Back of the house' (kennis, deskundigheid en expertise) opgeschaald wordt (shared facilities) en te bundelen bij één organisatie.

Reactie gedeputeerde Erik van Heijningen

- Het is duidelijk dat de uitvoering van toeristische marketing en promotie niet optimaal is georganiseerd in Zuid-Holland. Een lagenorganisatie is oké, maar in Zuid-Holland is de structuur wel heel erg versnipperd. Over hoe deze dan wel georganiseerd zou moeten worden is nog veel onenigheid. Constatering is in ieder geval is dat regio VVV's nog te veel concurreren met elkaar en meer zouden moeten samenwerken. Er ligt voor mij, de provincie, het ZHBT en de regio VVV's een uitdaging en verantwoordelijkheid om de prestaties te verbeteren.

Ter plekke poneert Erik van Heijningen de stelling:

'Op dit moment is de organisatie van marketing en promotie optimaal georganiseerd'.

Iedereen is het oneens met deze stelling.

Afsluiting bestuurlijke werkconferentie door gedeputeerde Erik van Heijningen: reactie op uitkomsten en vervolgstappen.

In zijn reactie op de uitkomsten gaf gedeputeerde Erik van Heijningen ter aanvulling van zijn eerdere reacties onder meer aan dat:

- er binnen het provinciaal toeristisch beleid duidelijke keuzes gemaakt moeten worden; keuze dus voor een beperkt aantal speerpunten, hetgeen betekent dat je bepaalde zaken niet oppakt;
- toerisme een economische activiteit is; het geluid dat hij vandaag onder meer gehoord heeft, is: provincie, doe je huiswerk voortijdig, bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijke ordening; laat afdelingen in het provinciehuis beter samenwerken;

- het van belang is regelmatig de voortgang te meten waardoor er tijdig bijgestuurd kan worden;
- grote trekkers zoals Keukenhof en Kinderdijk de blijvende aandacht van de provincie dienen te houden;
- de aandacht van de provincie gericht moet zijn op bovenlokale initiatieven;
- de uitvoering van de toeristische marketing en promotie verbeterd moet worden en hij graag het gesprek aangaat hoe de prestaties te verbeteren en samenwerking op dit gebied beter te organiseren;
- hij in beginsel positief staat tegenover het opstarten van een project NORT in Zuid-Holland;
- de rol van de provincie divers is, én als organisatie die zelf het voortouw neemt én als hoeder van het algemeen toeristisch belang;
- concrete en gerichte inzet van middelen noodzaak zijn.

Ten slotte heeft gedeputeerde Van Heijningen de deelnemers aan de bestuurlijke werkconferentie bedankt voor hun komst en voor hun constructieve bijdrage. De uitkomsten van de bestuurlijke werkconferentie zullen worden meegenomen in de gedachtebepaling om te komen tot een nieuw provinciaal vrijetijdsbeleid voor de periode 2006-2010.

Onthulling Zuid-Holland-presentatie op Rotterdam Airport

Ter afsluiting van de bestuurlijke werkconferentie is door gedeputeerde Erik van Heijningen en Desiree Breedveld van Rotterdam Airport de toeristische Zuid-Holland-presentatie op Rotterdam Airport onthuld. De buitenzijde van de nieuwe aankomsthal is omgetoverd tot een pakkende beeldpresentatie van wat Zuid-Holland toeristisch te bieden heeft.

Colofon

Uitgave:

Agenda Vrijetijd 2006 - 2010
Kust, Cultuur en Water
Augustus 2005

Samenstelling/redactie:

Provincie Zuid-Holland, projectorganisatie Vrijetijd

Ontwerp:

Jean Cloos Art Direction bv BNO, Den Haag

Fotografie/afbeeldingen:

Provincie Zuid-Holland, afdeling Communicatie
Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme
Jansen en de Kievith

Druk:

?

Oplage:

2.500

48

Nadere informatie over het vrijetijdsbeleid:

Secretariaat afdeling Economische Zaken
Telefoon 070 441 72 48

Bestellen van de Agenda Vrijetijd 2006 - 2010:

Provinciale Uitgeverij
Telefoon 070 441 60 82
uitgever@pzh.nl

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

